

HET LAND VAN NEVELE

MAART
2017

JAARGANG
XLVIII

AFLEVERING
1

Verantwoordelijke uitgever: J. LUYSSAERT, Veldestraat 26, 9850 Merendree

INHOUD

Bollaert A.	
75 jaar geleden - Een vergeten eerbetoon aan koning Leopold III tijdens de Tweede Wereldoorlog - 's Konings Garve in de gemeenten van het Land van Nevele	3
Dhondt A.	
Het 'laatste' slachtoffer van de Eerste Wereldoorlog te Merendree	19
Dhondt A.	
Herinneringen aan gesneuvelde soldaat Eduard Verhetsel (St.-Magriete 1893 - Landegem 1918)	32
Spaey J.	
Vosselare, 11 november 2016	37
De Groote S.	
Kleine en grote verhalen van het Land van Nevele uit de Vlaamse pers tijdens 1914-1918	40
Yde M.	
Vaders horloge, een herinnering aan de meidagen 1940	85
Martens A.	
Huisvesting van de parochiepriesters van Hansbeke	90
A.B.	
Activiteitenverslag 2016	103

75 jaar geleden

EEN VERGETEN EERBETOON AAN KONING LEOPOLD III TIJDENS DE TWEEDE WERELDOORLOG

's Konings Garve in de gemeenten van het Land van Nevele

In de loop van het bezettingsjaar 1941 werd door enkele edellieden en koningsgetrouwen het initiatief genomen tot het oprichten van een werk waarbij de bevolking zijn genegenheid en trouw zou betonen aan koning Leopold III en zijn familie.

Dit werk kreeg in Vlaanderen de naam van "'s Konings Garve". In het Franstalig landsgedeelte werd dit 'La Gerbe du Roi' genoemd.

Het doel van dit werk was voedsel, hulpgoederen en geld in te zamelen voor de koning en zijn familie waarna deze het dan zou schenken aan de Belgische oorlogsslachtoffers en oorlogsinvaliden en diverse caritatieve instellingen.

Het is niet altijd duidelijk aan wat in de publiciteit rond het werk ter plaatse voorrang werd gegeven; de hulp aan de oorlogsslachtoffers of de hulde aan de koning. Op het titelblad van de samenvatting van de aangifte wordt veelal de hulde aan de koning geaccentueerd terwijl op de binnenbladzijden regelmatig vermeld staat dat het gaat om giften voor oorlogsslachtoffers.

De eerste contacten vonden plaats in 1941 maar het werk kwam pas goed op gang in de loop van 1942. Na 1943 vinden we minder documenten terug over dit werk. De oorlogssituatie was toen duidelijk aan het keren en de levensmiddelen werden schaarser, ook op het platteland. Toch zullen nog tot in 1945 goederen worden aangeboden. Deze bijdrage over onze streek handelt over de jaren 1942-1943. Van later zijn geen gegevens meer bekend.

De organisatie

In zijn boek *Compte Capelle – Au service du Roi* (Brussel, 1949) vertelt auteur Charles Dessart dat de aanleiding van de oprichting van 'la Gerbe du Roi' een spontane actie was van landbouwers in het kanton Genappe die in 1941 de eerste vruchten van hun oogst, afgehouden van hun rantsoenen, overmaakten aan het koninklijk paleis.

In 'De West-Vlaamsche LANDBOUWER', weekblad van de Koninklijke Maatschappij De Eigenaars- en Landbouwersbond vinden we in hun editie

van zaterdag 1 augustus 1942 een uitgebreid artikel over 's Konings Garve.

In de West-Vlaamse gemeenten waar een afdeling bestaat van bovenvermelde organisatie zullen zij het vooral zijn die de organisatie van 's Konings Garve op zich nemen. Ook de toenmalige BJB (Boeren Jeugd Bond) nam in de herfst van 1942, na een onderhoud van hun proost René Defrancq met de West-Vlaamse verantwoordelijke Joseph Coppieters in veel West-Vlaamse gemeenten het voortouw.

Jonkheer Joseph Coppieters was een Brugs advocaat die later kabinetschef werd van de gouverneur van West-Vlaanderen. Hij woonde in de Zilverstraat 28 in Brugge en was van 1941 tot aan zijn dood in 1960 voorzitter van De Eigenaars & Landbouwersbond.

Uit de brief die Coppieters na het onderhoud verstuurde naar de Grootmaarschalk van het hof blijkt sterk het patriottisch en royalistische karakter van de actie.

Coppieters stelt in zijn schrijven aan de grootmaarschalk ook voor dat de boerenjongens de koninklijke prinsen zouden ontmoeten. Dat zou ten zeerste gewaardeerd worden en een warme indruk nalaten, aldus Coppieters. Naast een vraag over de verzending per spoor en een vraag naar logement vraagt hij ook of er toelating kan verkregen worden om foto's te laten nemen van de afgiften door een professionele fotograaf en dit voor de afgiften gepland op 17 september 1942.

In Oost-Vlaanderen was het Louis Camu, de latere Koninklijk Commissaris voor de Hervorming van de Belgische Administratie en eigenaar en bewoner van het Kasteel Ronsevaal in Aalst, die zijn schouders onder de organisatie zette.

Het geciteerde artikel in 'De West-Vlaamsche LANDBOUWER' gaat vooral over de aanwending van de schenkingen die koning Leopold III ontvangen had van zijn onderdanen die hij op zijn beurt wegschonk.

Zo wordt vermeld dat dank zij de schenkingen het mogelijk was om: "Overal in het land Sinterklaasfeesten voor oorlogswezen en de kinderen van krijgsgevangenen in te richten waarvan 31.203 kinderen hebben genoten". Maar we vinden in het artikel ook interessante informatie over de organisatie van 's Konings Garve. Zo wordt gevraagd om alle landbouwers aan te spreken om iets te geven, al is het maar een handvol broodgraan.

Hoe de levensmiddelen ingezameld werden verschilt van gemeente tot gemeente. Als beste manier wordt aangeraden de gemeente in wijken te verdelen en een verzamelplaats aan te duiden. Men kan ook personen belasten met de ophaling. In alle gevallen wordt gevraagd een lijst op te maken met de naam en het adres van de schenkers om bij de verzending van de goederen bij te voegen.

De goederen worden naar het kasteel van Laken verzonden per wagen, vrachtauto of kosteloos via de Belgische spoorwegen.

In Laken worden de goederen aangeboden door één afgevaardigde per (ver afgelegene) wijk of gemeente. De afgevaardigden worden op het kasteel ontvangen en geven de lijst af van de schenkers met een gelegenheidsbrief.

De afgifte moet minstens één week voordien aan graaf Cornet de Ways Ruart, Grootmaarschalk van het hof en supervisor van de actie, op het koninklijk paleis te Brussel worden gemeld.

Men zorgt ervoor dat de woorden 's Konings Garve' als een symbool op het transport duidelijk zichtbaar zijn.

Er dient een vrijgeleide aangevraagd om de goederen een veilige doortocht te verzekeren vanaf de gemeente tot aan het paleis van Laken. Voor broodgraan gebeurt de levering bij de Hoofdgroepering Graangewassen en Veevoerders, Warandeborg 4 te Brussel en voor aardappelen bij de Hoofdgroepering Aardappelen, Zaterdagplaats 1 te Brussel. Voor het transport van tabak diende men een vrijgeleide aan te vragen bij de Tabakcentrale van de Dienst der Accijnzen.

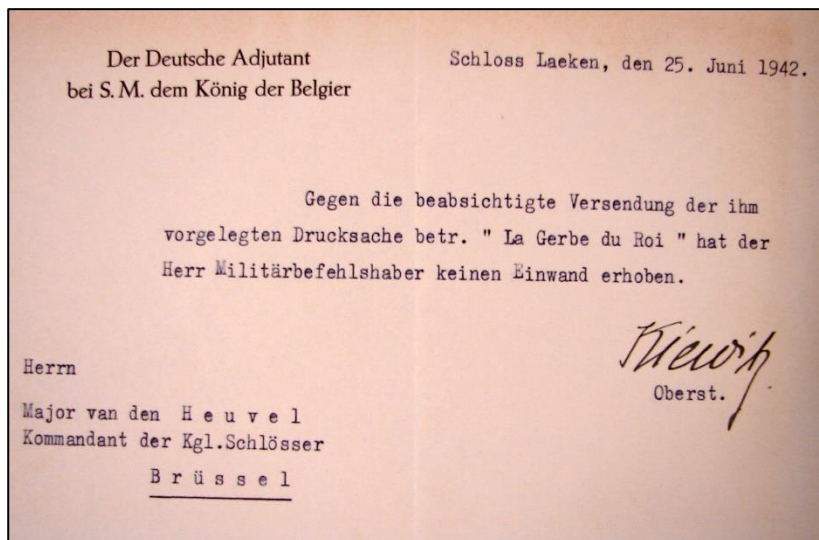
Er worden geen moeilijkheden bij het vervoer verwacht. Mochten die toch onverwacht opduiken dan volstaat een telefoontje aan de Secretaris Generaal van het Ministerie van Landbouw te Brussel die als bemiddelaar zal optreden.

Vanaf september 1942 wordt deze regeling versoepeld en dient men nog één aanvraag voor alle bovenvermelde goederen te richten aan het Algemeen Secretariaat van het Ministerie van Landbouw en Voedselvoorziening, Dienst 'Schoof van de Koning', Queteletplein 7 te Brussel.

Er mogen vanaf nu ook meerdere afgevaardigden (5 tot 10) per gemeente het transport vergezellen. Op regelmatige tijdstippen wordt men er attent op gemaakt dat deze schenkingen niet aftrekbaar zijn van de eventuele verplichte leveringen en opeisingen. Aan de transporteurs per auto of vrachtwagen wordt gevraagd "alle in het oog vallende manifestatie te vermijden".

De organisatie van 's Konings Garve werd georganiseerd per gemeente of groepering van gemeenten. Van hun bezoek aan Laken maakten enkele organisaties gebruik om een 'bloemengarve' neer te leggen op het graf van koningin Astrid.

De houding van de Duitse bezetter



Duitse toelating voor het verspreiden van het voorgelegde drukwerk van 's Konings Garve.

Het klinkt verwonderlijk maar de Duitse bezetter in België scheen zich niet echt druk te maken rond deze koningsgezinde actie. Het drukwerk van de organisatie dat verspreid werd naar de gemeenten en de verenigingen werd ter goedkeuring voorgelegd aan 'Der Deutsche Adjutant bei S.M. dem König der Belgier' die blijkbaar gemakkelijk zijn toestemming gaf.

Uit een schrijven van Joseph Coppieters van 17 oktober 1942 blijkt wel dat het verboden is zich stoetsgewijs naar het kasteel van Laken te begeven. Op de wagens mogen geen vaandels, zinnenbeelden of opschriften aangebracht zijn van welke aard ook.

De organisatie van 's Konings Garve in onze streken



Op een van de begeleidende documenten van Deurle staat vermeld dat het gaat over 'Gift voor Krysgevangene (sic)'

In Deinze was het graaf t'Kint de Roodenbeke die het voorzitterschap waarnam van de groepering Deinze. Deze groepering bestond naast Deinze zelf uit de gemeenten Bachte-Maria-Lerne, Zeveren, Vinkt, Meigem en Poesele.

In Deurle tekende Marcel De Clercq van de Galgeput als inrichter op de documenten.

In Sint-Martens-Lerne waren dit mevrouw Carl van Crombrugghe en Adiel Schollier.

In Bachte-Maria-Lerne waren dit in 1942 en 1943 graaf t'Kint de Roodenbeke en barones Myriam t'Kint de Roodenbeke.

In Vinkt waren dit graaf t'Kint de Roodenbeke en barones Myriam t'Kint de Roodenbeke.

In Poesele waren dit in 1942 de gewezen hoofdonderwijzer Pieter Mestdach en Maria De Mulder en in 1943 graaf t'Kint de Roodenbeke en barones Myriam t'Kint de Roodenbeke.

In Vosselare waren dit Cyriel De Winter, Emiel Lambrecht, René De Winter en Cyriel Van de Velde.

In Meigem waren dit in 1943 graaf t'Kint de Roodenbeke en barones Myriam t'Kint de Roodenbeke.

In Merendree waren er in 1943 niet minder dan drie erevoorzitters: pastoor Basiel De Craene, burgemeester J. Kervyn de Merendree en Maurice Van Landeghem. De proost was onderpastoor J. Van Gansbeke en het bestuur bestond uit: Marcel Everaerd, voorzitter, Maurice Van de Velde, schrijver, en de leden Gaston Standaert, André Van Oostende en René De Baets.

De leveringen aan het paleis in 1942



De delegatie van Drongen die zich op 15 september 1942 aanbood op het paleis te Laken waartoe ook Deurle, Sint-Martens-Leerne en Vosselare behoorden.

De eerste delegatie die zich uit onze streken op het koninklijk paleis in Laken aanbood was de groepering rond de gemeente Drongen. Ze boden zich aan op dinsdag 15 september om 10u45 op het paleis met 8 personen die de goederen brachten van 219 schenkers. Het was de derde delegatie die zich aan het paleis aanbood. Enkel Aalst-Hofstade-Oudegem op 12 september en Genappe op 9 september gingen hen vooraf.



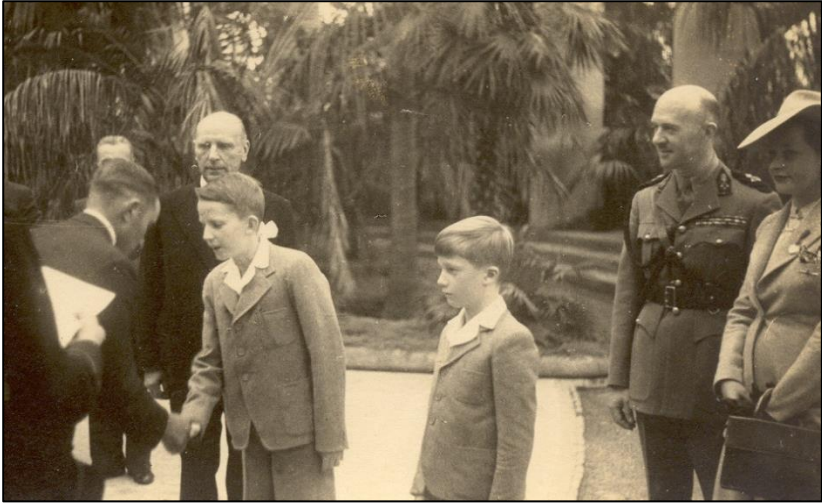
De 'Koning's Garve' van de groepering Deinze op 30 september 1942 aan het paleis te Laken. Chauffeur Omer Moerman vult brandstof bij in de houtvergasser van zijn vrachtwagen. De technologie van de houtvergassing (ook steenkool, bruinkool en turf werden gebruikt) nam een hoge vlucht in veel Europese landen bij het begin van de Tweede Wereldoorlog, ten gevolge van de rantsoenering van fossiele brandstoffen. Na de oorlog raakte deze techniek echter snel weer in de vergeethoek. Vooraan op de laadbak van de vrachtwagen herkennen we o.a. de Poeselse burgemeester Jules Schelstraete, barones Myriam t'Kint de Roodebeke (rechtstaand) en de op rust gestelde onderwijzer Pieter Mestdach (met hoedje).

Naast Drongen zelf maakten ook Deurle, Sint-Martens-Lerne en Vosselare deel uit van de groep van Drongen die onder de leiding stond van Mw. Jules De Clercq-Colle. De levering gebeurde per vrachtwagen bestuurd door René Verstraeten uit Ronsele. Naast Mw. Colle bestond de delegatie uit Hilaire Grootaert (eigenaar kleurfabriek Le Cygne), de landbouwers Firmin Coppens en Ivo De Graeve uit Drongen en Cyriel Van de Velde uit Vosselare. Uit Sint-Martens-Lerne vergezelden ook kasteelheer Charles van Crombrughe en landbouwer Adiel Schollier de delegatie. Hun lading bestond uit 165 schoven rogge, 44 schoven tarwe, 3,5 kg rogge en 51 kg aardappelen.



De voltallige delegatie van de groepering Deinze. Op de vrachtwagen een groot bord met aan beide zijden een schoof tarwe en bovenaan links en rechts de Belgische driekleur. Op het bord staat de volgende tekst: LEVE DE KONING - DE KONING'S GARVE – BACHTE-MARIA-LEERNE – DEINZE – MEIGEM – POESELE – VYNCKT – ZEVEREN – OOST-VLAANDEREN.

Op woensdag 30 september om 11 uur werd de delegatie van de groepering Deinze op het paleis ontvangen. Zij arriveerden aan het paleis in Laken met een vrachtwagen bestuurd door Omer Moerman uit Deinze. De delegatie werd er ontvangen door enkele hoogwaardigheidsbekleders en de prinsen Boudewijn en Albert. De 14 afgevaardigden waren graaf t'Kint de Roodenbeke, barones Myriam t'Kint de Roodebeke en de landbouwers Alfons Vande Riviere en Jules Tuytschaever uit Bachte-Maria-Leerne. Voor Poesele waren dit de op rust gestelde onderwijzer Pieter Mestdach, die ten onrechte als landbouwer vermeld staat en burgemeester-landbouwer Jules Schelstraete. Verder bestond de delegatie uit de landbouwers Marcel De Smet en Jules De Clercq en landbouwster Lucie Blanckaert uit Deinze en de landbouwers Arthur Verwilt en Constant Dhuygelaere uit Zeveren, Cyriel De Roo en Maurice De Roo uit Vinkt en Julien Vermeulen uit Meigem.



De Vinkse burgemeester Cyriel De Roo schudt de hand van kroonprins Boudewijn (later koning Boudewijn I) terwijl zijn broer prins Albert (later koning Albert II) toekijkt.

Hun lading bestond uit: 53 schoven tarwe, 35 kg tarwe, 128 schoven rogge, 351 kg rogge, 4 kg gerst, 25 kg aardappelen, 4 kg erwten, 11 kg bloem en 3 kg wortels. Naast de goederen in natura overhandigde de delegatie nog 308,20 frank in speciën opgehaald bij de inwoners van Poesele. Deze som werd aangewend om de algemene kosten van de organisatie van 's Konings Garve te dekken.

In totaal werden 356 giften genoteerd waarvan 67 uit Bachte-Maria-Lerne, 44 uit Vinkt, 87 uit Meigem, 34 uit Zeveren, 43 uit Deinze, 45 giften in natura en 36 giften in speciën uit Poesele. Dit betekent dat ongeveer driekwart van de Poeselse gezinnen aan deze actie deelnam. Dit groot succes was vooral te danken aan de Poeselse dorpsheer Albert Roegiers die als zeer koningsgezind bekend stond en er niet voor terugdeinsde zijn parochianen tot meer godsvrucht, solidariteit en vrijgevigheid aan te porren.



De volledige delegatie van de groepering Deinze met in de achtergrond de kapel van Laken waar koningin Astrid werd bijgezet.

De grootste delegatie uit Oost-Vlaanderen was deze uit Eeklo onder de leiding van graaf Gonzalve d'Alcantara bestaande uit 52 personen. Zij brachten de goederen van 1.175 schenkers afkomstig uit Adegem, Assenede, Bassevelde, Eeklo, Kaprijke, Kluizen, Lembeke, Maldegem, Oosteeklo, Sint-Jan in Eremo, Sint-Laureins, Sint-Margriet, Sleidinge, Ursel, Waarschoot, Watervliet en Zelzate.

Hansbeke en Lotenhulle vormden samen één delegatie onder de leiding van mej. barones Myriam t'Kint (de Roodenbeke) en de advocaat Thiberghien. Meer gegevens ontbreken hier.

Nevele, Merendree en Landegem vinden we bij deze koningshulde in 1942 niet terug. Voor Nevele met de Vlaamsgezinde burgemeester Jan Wannyn lijkt ons dit verklaarbaar. Wat de reden was bij Landegem en Merendree weten we niet, vermoedelijk waren ze organisatorisch niet klaar want in 1943 deden ze wel mee aan de actie.

De leveringen aan het paleis in 1943

Op 14 september 1943 bracht een nieuwe delegatie de giften van 250 schenkers (Drongen 182, Deurle 44, Sint-Martens-Leerne 20 en Vosselare 4) naar het paleis. Deze delegatie bestond uit Mw. Jules De Clercq-Colle uit Drongen, Carl van Crombrughe uit Sint-Martens-Leerne, oud-strijder 1914-1918 Léon Baele en oorlogsinvalide 1940 Pierre Van Heule en de juffrouwen Eliane De Clercq en Marie-Louise Van Heule allen uit Drongen. Hun lading bestond uit 11 kg tarwe, 160 kg rogge, 560 kg aardappelen, ½ kg tabak, 58 schoven tarwe en 85 schoven rogge.



De delegatie van de groepering Deinze op 7 oktober 1943.

Op 7 oktober 1943 volgde een tweede levering van de groepering Deinze met een veel kleinere delegatie bestaande uit gravin t'Kint de Roodenbeke en André Bouckaert uit Bachte-Maria-Leerne, Lucie Blanchaert uit Deinze, André De Roo uit Vinkt, Omer Verwilt uit Zeveren en Maurice Robberecht die als vertegenwoordiger voor Poesele optrad. De vrachtwagen werd bestuurd door Floribert Vincent uit de Moerstraet in Sint-Martens-Leerne. Er werden 774 kg rogge, 81 kg tarwe, 4 kg bonen, 3 kg erwten en 3 kg aardappelen afgeleverd. De koninklijke prinsen waren aanwezig bij de

overhandiging en de hertog van Brabant dankte de delegatie in naam van de koning.

De afgifte van Merendree van 25 oktober 1943 was er een zonder begeleiding. De goederen werden via de spoorwegen vervoerd. De lading bestond uit 10 kg aardappelen, 250 kg rogge, 9 kg tarwe en 1 kg tabak. Merendree deed een grotere schenking op 8 november 1943. De delegatie uit Merendree bestond uit onderpastoor Van Gansbeke, de BJB-voorzitter en -secretaris Maurice Everaerd (Oostergem), Maurice Van de Velde (Heiste), Mw. Leon Neerman (Overpoeke) en André Mortier (Kasteeldreef). Verder bestond de delegatie nog uit zes afgevaardigden uit Aalter en vier uit Bellem. Merendree bracht de goederen over van 94 schenkers. Zij leverden 258 kg graan, 20 kg aardappelen en 1,5 kg tabak. De kافت van het begeleidend bundeltje met de namen van alle schenkers was verlucht met een gekleurde tekening van Leon Neerman en een kort vaderlandslievend gedicht van dorpspastoor Basiel De Craene.

Er was op die dag ook een nationale delegatie aanwezig van de BJB met 162 afgevaardigden o.l.v. Karel Peeters uit Dendermonde.

In een schrijven van de ceremoniemeester van het Hof op 20 april 1944 vinden we ook de vermelding van de schenkingen van Hansbeke en Landegem in 1943. Zo schonken de Hansbekenaren 621 kg aardappelen, 25 kg tarwe en 378 kg rogge. De schenking van Landegem bestond uit 814 kg aardappelen, 58 kg rogge, 15 kg erwten en 6 kg wortels.

's Konings Garve kon ook rekenen op giften van heel wat conservenfabrieken zoals: La Merveille, l'Abeille, Le Soleil, Optima, Sinte-Dorothea, Van Bel & C°, De Kroon, Lejeune, Alibel, Le Semeur, La Corbeille, Marie-Thumas, Talpe, La Caminoise enz.

Onduidelijkheid omtrent de giften en hun bestemming?

Op 17 augustus 1943 vraagt de Oost-Vlaamse verantwoordelijke Albert Camu op een kordate manier verduidelijking aan de Grootmaarschalk i.v.m. de giften aan de Garve en hij wil ook dat er duidelijk gecommuniceerd wordt wat er allemaal mee gebeurd is in 1942. Camu dringt ook aan op 4.000 foto's van de koning om te verspreiden onder de medewerkers in elk dorp.



CHATEAU DE LAEKEN

36/ 683

Le 23 août 1943.

*N'a pas été adressé
de Cam Cambodge pour le 25/8 à 11/45'*

Monsieur,

L'idée qui doit dominer, dans l'oeuvre de la "Gerbe du Roi", c'est un don fait au Roi, par les cultivateurs, d'une partie des prémices de leurs récoltes, prélevée sur leurs rations personnelles.

Le Roi en dispose donc comme il plait à Sa Majesté. Tel était bien, du reste, le principe à l'origine du mouvement.

En 1941, 42 et 43, le Roi a décidé de mettre la plus grande partie des dons qui Lui étaient adressés par les cultivateurs à la disposition des prisonniers de guerre et de leurs familles et a chargé l'O.R.A.F. et l'O.N.A.C. de la répartition. Le reste, d'une façon générale, a été distribué à des oeuvres auxquelles S'intéresse Sa Majesté.

Il n'y a donc pas lieu de justifier ce qui a été reçu et ce qui a été donné.

Project van brief van 23 augustus 1943 waarbij door het paleis erop wordt gewezen dat het principe van de gift aan de koning moet blijven primeren.

Op 23 augustus 1943 wordt op het paleis een niet geadresseerde en niet ondertekende brief opgesteld waarbij door het paleis erop wordt gewezen dat het principe van de gift aan de koning moet blijven primeren en het is de koning zelf die beslist wat er met de giften van de landbouwers en kwekers zal gebeuren.

Volgens deze brief had de koning in 1941, 1942 en 1943 beslist om het grootste deel van de giften te verdelen onder de oorlogsslachtoffers en hun familie. De rest was verdeeld over werken en organisaties die de interesse van de koning wegdragen. En de brief besluit: "Il ny a donc pas lieu de justifier

ce qui à été reçu et ce qui à été donné."

De brief werd echter nooit verstuurd. Bovenaan staat in blauw potlood vermeld: *"n'a pas été expédié"*. Verder staat er bij dat de heer Camu geconvoceerd wordt in verband met deze zaak op 25 augustus om 11u45.

De bestemming van de giften

In de staten betreffende de verdeling van de giften zien we dat het overgrote deel van de giften terecht komt bij het O.R.A.F. (Office de Renseignements et d'Aide aux Familles de Militaires) en in mindere mate bij het O.N.A.C. (Office National des Anciens Combattants).

Een tabelletje van de ontvangst en aanwending van de goederen tussen 4 september 1943 en 10 juni 1944, opgemaakt door luitenant-kolonel Corthouts en verstuurd aan graaf Cornet de Ways-Ruart, Grootmaarschalk van het Hof, geeft het volgende resultaat. De linkerkolom is de hoeveelheid ontvangen levensmiddelen, de rechterkolom is het deel dat aan het O.R.A.F. werd overgemaakt. Alles is uitgedrukt in kg.

Aardappelen	229.067	190.847
Rogge	204.439	202.658
Tarwe	120.277	112.805
Spelt	5.014	4.857
Erwten	18.437	16.754
Bonen	7.513	5.350

Schenkeningen werden ook gegeven aan 'L'École paroissiale de St.-Jacques' in Brussel (500 kg aardappelen, graan en droge erwten). 'Le Foyer Reine Astrid' in Sugny waar 50 debiele kinderen verbleven kreeg 2000 frank. De Home Prinses Josephine Charlotte in Sint-Maria-Lierde en La Petite Maison de Charité te Molebeek kregen geld of goederen, deze laatste op voorspraak van 'melle. Kervyn de Meerendré, secrétaire de Madame la princesse de Rethy'.

De bedankingen

Op bevel van de koning werd aan de milde schenkers een bedankingsbrief gestuurd en kregen de vertegenwoordigers in de gemeenten een foto van leden van de koninklijke familie (vooral de kleine prinsen) als aandenken. De foto's van de delegaties werden meestal genomen door E. De Jong, de

fotograaf van koningin Elisabeth, weduwe van koning Albert I.

Tussen 25 maart en 4 mei 1944 ontvingen de convervenfabrieken die het werk steunden een bedankingsbrief van de Grootmaarschalk van het Hof.

Besluit

In gans België zijn ons tot op heden geen publicaties bekend over 's Konings Garve. Wel publiceerde 't Ridderke, het tijdschrift van de heemkring van Hombeek in 2011 de schenkerslijst van het werk met als (verkeerde) omschrijving: In 1943 zetten de jongeren van de Boerenbond (BJB) een speciale solidariteitsactie op touw voor de opgeëiste Vlamingen door de Duitsers. De heemkring Jan Vlemincx uit Wijnegem bewaart in zijn archief een schenkerslijst en zo blijken er zich in diverse privéarchieven nog enkele lijsten te bevinden.

In de literatuur rond WO II besteden Paul Struye, G. Jacquemyns en José Gotovitch in 'La Belgique sous l'occupation allemande, 1940-1944' (Editions Complexe, 2002) op blz. 139 één lange zin aan het werk en daar stopt het mee:

“Le succès remporté par l'oeuvre de la 'Gerbe du Roi', qui trouve dans d'innombrables villages – tant flamands que wallons – des collaborateurs dévoués et enthousiastes, et la popularité des 'petits princes' qui s'atteste par les portraits qu'on aperçoit partout aux étalages ou dans les foyers, sont des indices certains de la constance du sentiment populaire.”

Het verhaal van 's Konings Garve is dus een vergeten stukje oorlogsgeschiedenis dat niet of nauwelijks gekend is maar dat gezien zijn omvang en de medewerking die er is geweest van onze ouders en grootouders zeker niet mag vergeten worden.

André Bollaert

Poesele

Geraadpleegde archieven

Het archief van het werk 'Garve des Konings' bevindt zich in het Archief van het Koninklijk Paleis in de Hertogstraat in Brussel (naast het koninklijk paleis). Het is vrij toegankelijk na aanvraag. De stukken werden onder de leiding van prof. Gustaaf Janssens, archivaris, geklasseerd en geïnventariseerd onder de titel: 'Plaatsingslijst van het archief van het werk

'Garve des Konings'. Gustaaf Janssens, Brussel 31 mei 2000.'

Met dank aan prof. em. Gustaaf Janssens voor de goede ontvangst op het archief van het koninklijk paleis en de talrijke aanwijzingen. Dank ook aan wijlen graaf Juan t'Kint de Roodenbeke voor de bijkomende inlichtingen en het ter beschikking stellen van de foto's uit zijn familiearchief (die van betere kwaliteit zijn dan de foto's in mijn bezit) en dank aan wijlen hoofdonderwijzer Adhemar Mestdach die me destijds enkele foto's schonk van deze actie en me zo tot deze opzoeken aanzette.

Bijlage

Gedicht Basiel De Craene op de kaft van de begeleidende bundel van de giften uit Merendree in 1943

BJB – MERENDREE – OV

Hulde aan Z.M. Koning Leopold III

De Ziel der Koningsgarve

Toen kwam de oorlog in het land,
toen trokken grauwe benden op den weg,
toen greep de bijl de jonge boomen
naar het hart, toen stierven oude torens.

Maar wat in 't Vaderland niet stierf:
de zorg in 't vaderhart van onzen Koning,
't vertrouwend knielen van de moeder
de ed'le liefdedaad van 't kristen Volk.

HET 'LAATSTE' SLACHTOFFER VAN DE EERSTE WERELDOORLOG TE MERENDREE



In juni 2016 verscheen er op Facebook een opmerkelijk bericht. Eén dag later stond in de krant Het Laatste Nieuws een even opmerkelijk artikel over hetzelfde onderwerp. Er was bij graafwerken te Merendree, in de buurt van het tennisveld aan het Schipdonkkanaal, een skelet gevonden. In de Nevelse dorpsgemeenschap werd al snel de roddel gelanceerd dat het over een 'Chinees' zou gaan. Een voorbarige conclusie die elke feitelijke grond mist. Maar wat had men dan wel gevonden?

De vondst zorgde er uiteraard voor dat een volledig onderzoeksapparaat werd geactiveerd. In eerste instantie kwam de politie ter plaatse om de nodige vaststellingen te doen. Het betrof een onvolledig skelet dat zich op een diepte van 30 cm onder het maaiveld bevond. Er werden geen sporen van kledij of andere zaken in de onmiddellijke omgeving gevonden. De wetsdokter kwam ter plaatse en verklaarde dat het skelet minimaal 70 jaar in de ondergrond zat. Tevens behoorden de restanten tot een persoon van het Aziatische of Mongoloïde type. Een tweede instantie die ter plaatse kwam was de Civiele Bescherming die een onderzoek startte naar sporen in de nabije omgeving. Ongeveer 10 kubieke meter grond werden afgegraven en gezift. Naast een gouden tand werden er verschillende stuks munitie (kogels) teruggevonden. Tot zover het feitenmateriaal. Maar wat leren we hieruit?

Gezien het skelet reeds 70 jaar in de ondergrond stak, was de stelling dat het over een burger zou gaan moeilijk aan te nemen. Een anoniem graf, ergens te velde, van één persoon, kon niet dat zijn van een omgekomen landbouwer of dorpsbewoner. En omdat er in de laatste 70 jaar geen vermiste burgers uit de omgeving werden opgegeven, werd de vraag gesteld aan wie dat skelet kon worden toegeschreven. Misschien ging het wel om een militair. Gezien het bewogen oorlogsverleden van de dorpen, gelegen langs het Schipdonkkanaal, was dit een aannemelijke denkpijpe.



Het gevonden skelet.



De vindplaats.

Hoe kunnen de historische en de forensische feiten een conclusie opleveren?

Door deductie en eliminatie zijn in het verleden de grootste ontdekkingen gedaan, ook hier is deze methode toepasbaar.

In deze streek werd in het recente verleden tot tweemaal toe oorlog gevoerd. Zowel in de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) als in de Tweede Wereldoorlog (mei 1940) vormde het Schipdonkkanaal tijdens de strijd een verdedigingslinie.

Het verloop van de Tweede Wereldoorlog in deze streek is reeds uitgebreid beschreven. We weten dat op die plek in mei 1940 het Belgische leger defensieve posities had bezet. Het 28^{ste} Linieregiment werd toen, gedurende drie dagen in stelling gebracht langs het Schipdonkkanaal. Maar er is in die dagen nauwelijks gevochten aan de Kalebrug te Merendree. In tegendeel, deze dagen staan vooral bekend om de massale desertie van de soldaten van dit regiment en niet om hun heldhaftige weerstand. Het lage moreel van de troepen was voor de Duitse invaller geen geheim. Hun tactiek bestond erin om de Belgische soldaten te verleiden de oversteek over de deels gesprongen Kalebrug te maken. Van Duits artillerievuur of andere vormen van beschieting is er geen sprake. Het velddagboek van het regiment vermeldt ook geen enkele vermiste of gesneuvelde soldaat in die periode. Toch weten we uit ooggetuigenverslagen en dagboeken van soldaten dat er Belgische slachtoffers vielen. Wachtmeester Jurgens heeft in zijn dagboek vermeld¹:

Op 26 mei stelde wachtmeester Jurgens vast dat de telefoonlijn met Hansbeke verbroken was. Hij nam een tang en isoleerlint om de kabel te herstellen en vertrok. In het dennenbosje naast het pad achter de hoeve lagen een paar infanteristen die hem waarschuwden voor gevaar. Tussen de hoeve en het bosje lag een stuk open terrein dat hij moest oversteken. Met een spurt en een paar duiken bereikte hij het korenveld. Er klonk een schot toen hij met een duik in dekking ging en kruipend het bosje kon bereiken. Toen hij rond 19u30 terugkeerde, kreeg hij van de infanteristen te horen dat het schot één van hun kameraden die in het bos recht stond had gedood. Gezien de afstand was dit een toevalstreffer.

¹ J. De Vos, A. Janssens, *Het 'Lyskanaal', Nevele mei 1940*, Nevele, 1980.

Het vermelde bos staat aan de Dosweg en dus beduidend verder weg van de vindplaats.



Op Google Maps: vindplaats en bosje aan de Dosweg.

In het overlijdensregister van de gemeente Merendree zijn er geen aktes te vinden van gesneuvelde soldaten na het beëindigen van de gevechten. Omdat de frontsector zeer rustig was, had men de kans om alle gewonden en doden af te voeren naar de dichtstbijzijnde verbandpost. Slachtoffers werden daar dan begraven en geregistreerd en niet in een anoniem graf op 100 meter van de frontlijn. De zone die het meest te lijden had onder de vijandelijke bombardementen lag verder weg van het kanaal. In Hansbeke werd het hoofdkwartier van het 5^{de} Linier regiment door stuka's bestookt en hier vielen minstens twee slachtoffers. Deze soldaten zijn na de overgave op 28 mei op passende wijze herbegraven.

Wat we weten over de strijd bij de Kalebrug komt uit het velddagboek van het 2^{de} Regiment Artillerie. Dit regiment stond opgesteld op de scheiding tussen Bellem en Hansbeke, links en rechts van de Mariahovelaan. Ook op Kippendonk en Markette stonden er batterijen van dit regiment opgesteld. Hun waarnemers hadden positie genomen in de hoeve Haeck aan de Dosweg om het geschut te gidsen. Deze eenheid heeft in die dagen

Merendreedorp, de molen en het park van het kasteel Kervijn beschoten; dit laatste doelwit op last van Kolonel Demart, bevelhebber van het 28^{ste} Linie, om de massale desertie van soldaten te stoppen. Dat in het park gewonden en mogelijk ook slachtoffers zijn gevallen, is niet beschreven. Maar het skelet werd op de andere oever van het kanaal gevonden en kan dus geen slachtoffer zijn van deze beschietingen.

Conclusie: een 'vergeten' veldgraf van een gesneuvelde soldaat is zo goed als uit te sluiten.

De Eerste Wereldoorlog biedt meer mogelijkheden in het vinden van een verklaring. Zowel in oktober 1914 als in oktober 1918 werd aan het kanaal gevochten met slachtoffers tot gevolg².

Samengevat weten we dat er hier tien Belgische soldaten en evenveel Duitse soldaten het leven lieten in een vier uur durende slag. De soldaten waren allen afkomstig uit het Eerste Regiment Gidsen. De Duitse slachtoffers waren allen afkomstig uit de 4^{de} Ersatz Divisie, bataljons nrs. 35 en 36. De Duitse soldaten zijn allen gesneuveld aan de oostelijke kant van het kanaal. Volgens de processenverbaal van de veldwachter werden er twee gesneuvelde Belgische soldaten teruggevonden aan de spoorwegbrug te Landegem. Eén Belgische soldaat stierf ten gevolge van zijn verwondingen twee maand later in het hospitaal te Gent. De overige Belgische soldaten stierven op de westelijke oever van het kanaal. Deze zone werd door het eerste en tweede eskadron van het Eerste Regiment Gidsen verdedigd. Maar tijdens het vier uur durende gevecht hadden de Gidsen noch de tijd, noch de middelen, noch de mankracht beschikbaar om, binnen het bereik van Duits geweervuur, een veldgraf te graven voor één van hun gevallen kameraden. In tegendeel, bij hun terugtocht werd getracht de gesneuvelde kameraden mee te nemen naar het verzamelpunt.

Na de strijd hebben de Duitse soldaten hun gesneuvelde kameraden in een veldgraf begraven, zoals bijv. bij de afgebrande molen aan de Kalebrug. De omgekomen Belgische soldaten kregen een massagraf ook op de oostelijke oever, ter hoogte van het kasteel van Kervyn. In 1915 zijn deze lijken, na een zoektocht van één van de echtgenotes, opgegraven. De gesneuvelde officieren zijn naar hun respectievelijk geboortedorp overgebracht en daar

² Voor de details van het gevecht van 13 oktober 1914 aan de Kalebrug zie A. Bollaert, A. Dhondt, J. Luyssaert, 1914 – Oorlog in Groot Nevele, in *Het Land van Nevele*, jg. 46 (2015), afl. 1, p. 30 e.v.

herbegraven, terwijl de andere soldaten een massagraf kregen op het kerkhof van Merendree. Na de oorlog werd daar een ereperk aangelegd. In dat zelfde jaar 1915 kregen de Duitse slachtoffers, op last van de bezetter, een definitief graf voor de kapel aan de Kalebrug en werd er ook een monument geplaatst. In het etappegebied was het ook verplicht om elke vondst van een soldatengraf te melden.

Conclusie: het is onwaarschijnlijk dat het skelet van een gesneuvelde soldaat uit die periode aan die vindplaats kan gelinkt worden.

Er blijft dan enkel nog de periode oktober 1918 over om een verklaring voor het skelet te vinden.

De gevechten van oktober 1918 zijn deels reeds beschreven in diverse publicaties van Het Land Van Nevele o.m. in het dagboek van Florimond Pynaert³. Toch blijft hier nog steeds een mistige vlek in de lokale geschiedschrijving. Het laatste woord hierover is nog niet gedrukt.

De aanval op de Duitse stellingen begint eind september 1918. Naast Belgische soldaten krijgt koning Albert I ook Franse en Britse versterkingen onder zijn bevel. In een gecoördineerde actie wordt de drievoudige Duitse verdedigingslinie in de buurt van Houthulst doorbroken. Voor De Duitsers is dit het sein voor de terugtocht. In Merendree, Landegem en Nevele begint de vijand met de inzet van opgevorderde burgers aan de aanleg van een verdedigingslinie op de oostelijke oever van het Schipdonkkanaal.

Bij aankomst van het Belgische leger aan het kanaal staan ze tegenover een ingegraven vijand. Pogingen om het kanaal over te steken of te benaderen leveren alleen slachtoffers op. Vooral op 22 en 23 oktober lijden het 18^{de} Linierement en het 20^{ste} Linierement zware verliezen. Op 31 oktober wordt een poging ondernomen om over het kanaal te raken maar die wordt bloedig afgeslagen. Een dag later wordt de oversteek opnieuw gemaakt en verloopt de bevrijding van de oostelijke oever zonder slag of stoot.

³ <http://www.landvannevele.com/nl/oorlogsrelaas-van-florimond-pynaert>.

Eerbied van de gesneuvelde soldaten.

Voorzoveel zulks nog niet gedaan is, moeten de landbouwers, ter plaats waar gesneuvelde soldaten op hunne lande begraven zijn, een kruis zetten, ~~omdat de taande~~ de opzoekingen nopens de oorzachigheid te versnaukelijken. Bij een aduustande nazicht der Segeroverheid zal deze streng handelen, tegen die persoon die op het graf geen kruis geplaat hebben.

KRYGSGOUVERNEMENT
VAN
OOST-VLAANDEREN

Gent den 7 februari 1919

Aan het gemeentebestuur van *Nieuwe*

Ik verneem dat de begraving's plaats van de soldaten der verbondene legers die in ons land gesneuvelde zyn in verscheidene gemeenten ontheiligd werden door de plaatselyke bevolking.

Ik herinner U dat het de plicht is der gemeentebesturen van die feiten te beletten, en van alle noodige maatregelen te nemen ~~omdat~~ de graven der verbondene soldaten niet geschonden zouden zyn en de eenzelvigheid der dooden bewaard.

Te dien einde moeten de gemeentebesturen de bovengemelde begraving's plaatsen met palen en yzerdraad doen afsluiten, de kruizen of andere gedenkteekens herstellen, en eene lyst opmaken en bewaren der begravenen soldaten met alle mogelyke inlichtingen aangaande hunne eenzelvigheid.

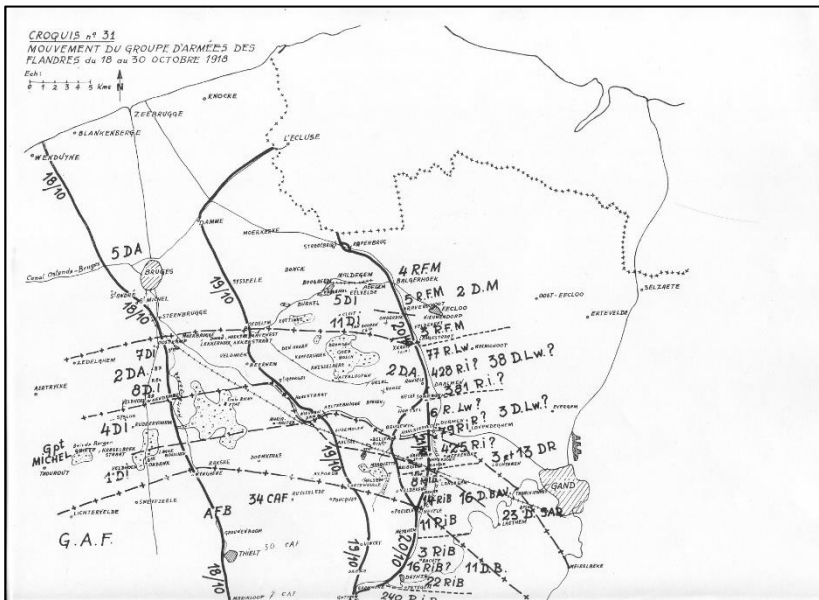
De Generaal-Majoor, Krygsgouverneur,

DE BLAUWE.



De overheid vraagt dat er respect wordt betoond voor de graven van de gesneuvelde soldaten.

De gesneuvelde Belgische militairen werden allen afgevoerd naar hun respectievelijk bataljonshoofdkwartier, daar begraven en voorzien van de nodige merktekens. Te velde was het, in het zicht van de vijand en in het bereik van zijn mitrailleurs en geschut, onmogelijk een graf te graven. Lt. Delafaille de Leverghem sneuvelde toen hij tijdens de verkenning om de hoek van een gebouw het terrein wilde bescieden. De slachtoffers die de daaropvolgende dagen na de strijd werden gevonden kregen een tijdelijk graf onder andere rond de kerk van Landegem. Ook die graven waren voorzien van de nodige merktekens. Op het verwijderen van de merktekens stonden straffen en de burgemeesters kregen de opdracht het respecteren van deze regel nauwlettend in de gaten te houden.

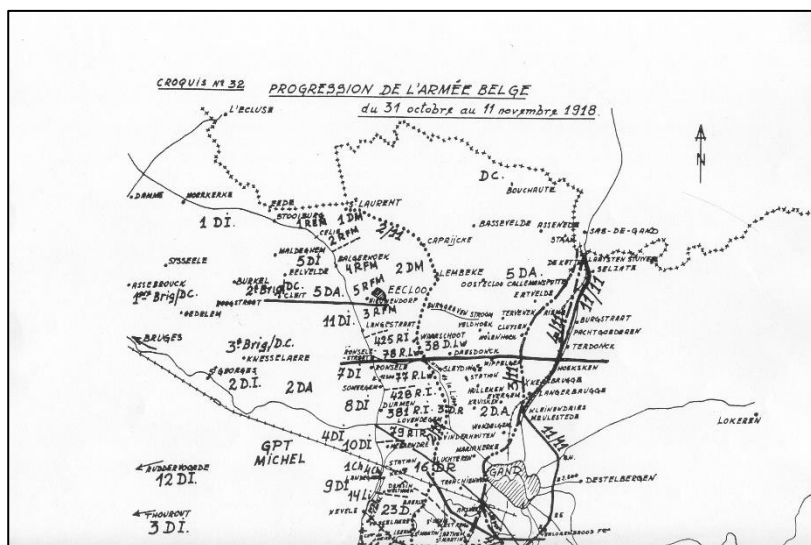


Kaart 30.

Bij het zeven van de grond rond het skelet zijn er verscheidene Duitse kogels met huls teruggevonden. De patronen, afkomstig uit een munitietas, zijn geproduceerd in april 1918 in de Duitse stad Magdeburg.

Als het zowat is uitgesloten dat het om een Belgische gesneuvelde gaat, kan

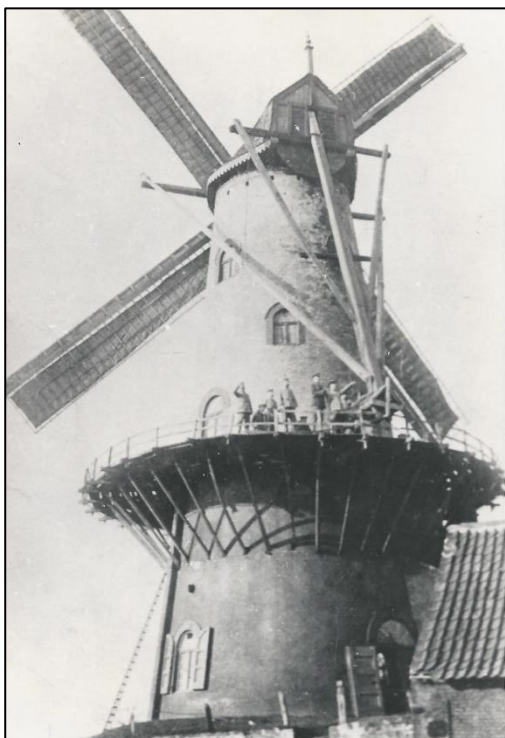
het dan een Duitse soldaat zijn die hier een laatste rustplaats kreeg? De munitie is zeker al het forensisch bewijs maar er zijn ook historische aanwijzingen die deze theorie ondersteunen. In het boek 'Van de IJzer tot Brussel' van kolonel Weemaes vinden we de tekeningen die de Duitse tactiek van het vertragend gevecht aantonen. Op de kaart nr. 30 en 31 is duidelijk en uitstulping in de frontlijn te zien. Ten zuiden van Nevele trekt de vijand zich reeds op 20 oktober achter het Schipdonkkanaal terug. Maar in het noorden, te Zomergem, Bellem, Hansbeke en Merendree wordt de terugtocht pas op 21 oktober afgerond.



Kaart 31.

Op plaatsen waar het mogelijk is verdedigen de Duitse soldaten de westelijke oever van het kanaal zo lang mogelijk. Het zijn kleine groepjes uitgerust met mitrailleurs 08/15 die op strategische plaatsen stelling nemen. De molen van Bellem is zo een plaats maar ook de boerderijen in de huidige Warandestraat (Hansbeke) werden gebruikt. De nog aanwezige monumenten van lt. Henry en lt. Firket zijn de stille getuigen hiervan. In het veldboek van het 14de Reserve Infanterie Regiment van de 16^{de} Bayerische divisie staat: *Majoor Knoll kreeg de opdracht de achterhoede van de divisie te leiden die bestond uit de reservebataljons III/8, I/14 en II/11. Om*

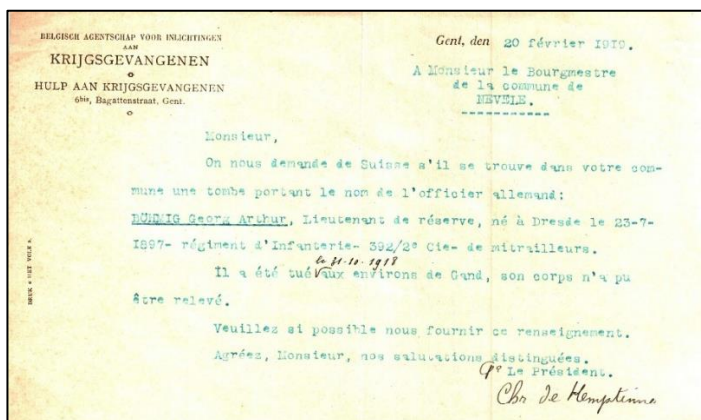
7 u 's avonds trok de achterhoede zich terug om haar eerste stelling bij Aalter in te nemen. Om 10 u verlieten de gevechtsbataljons het front maar lieten patrouilles, geleid door uitgekozen aanvoerders, als camouflage nog enkele uren achter. II en III/14 rukten op onder leiding van commandant Hauptmann d. L. Naue door de achterhoedestellingen door eerst naar Loveld, waar ze van proviand voorzien werden en zetten dan de mars verder over Bellem-Hansbeke-Landegem. Tegen 9 u in de voormiddag kwamen ze op 19 oktober aan in de nieuwe stelling aan de oostelijke oever van het Schipdonkkanaal tussen Landegem en Nevele. De achterhoede bleef op 19 oktober tot 10 u in de aanvankelijk ingenomen stelling. Toen voltrok zich in fasen, onder herhaaldelijk gestook van vijandelijke cavaleriepatrouilles, de terugmars naar de voorposten van de linie van de nieuwe stelling en van hier ging het op passerellen over het kanaal. De bruggen waren reeds voordien door genie-soldaten opgeblazen. Op 20 oktober om 8 u 's avonds keerden de achterhoedebataljons terug bij hun regimenten.



De molen van de familie Goethals in Bellem was bezet door de Duitse soldaten.

We weten ook dat manschappen van het 18^{de} Linierregiment pas op 21 oktober 1918 de westelijke oever volledig konden zuiveren. Enkel het 20^{ste} Linierregiment slaagde er kort in om het kanaal over te steken maar werd door een tegenaanval teruggedreven. Het is dus best mogelijk dat een Duitse soldaat in die zone sneuvelde.

De exacte omstandigheden van zijn dood zijn nu bijna onmogelijk nog te achterhalen. In ieder geval was er tijd en lieten de gevechtsomstandigheden het toe om snel een ondiep graf te graven en het lijk ter aarde te bestellen. Het is niet direct duidelijk tot welke eenheid hij zou kunnen behoren. Verschillende Duitse regimenten bewogen zich op dat tijdstip in die zone op weg naar hun definitieve posities achter het kanaal. Zowel het 79^{ste}, 425^{ste}, als het 392^{ste} Reserve Infanterieregiment komen in aanmerking en exacte informatie over Duitse gesneuvelden uit die periode ontbreekt volledig. Een document, gevonden in het gemeentelijk archief, bewijst dat de Duitsers een aantal soldaten als vermisten hebben opgegeven. In een brief van 20 februari 1919 van de dienst Hulp aan de krijgsgevangenen te Gent aan de Nevelse burgemeester wordt naar een vermiste officier geïnformeerd. Het betrof reserveluitenant Arthur Böhmig van de 2^{de} Compagnie mitrailleurs van het 392^{ste} Infanterieregiment die in de omgeving zou gevallen zijn, maar van wie het lichaam niet werd teruggevonden. Of deze naam bij het skelet past? Zonder sluitend forensisch bewijs die de identiteit van de soldaat onomstotelijk vaststelt, is dit zuivere speculatie.



Document uit het gemeentearchief Nevele.



Duitse kindsoldaten.

Wat bij de vondst van het skelet vooral opvalt, is dat er enkel munitie is gevonden. Bij een dergelijk graf vindt men vaak nog resten van het uniform of uitrustingsstukken terug. Vooral de knopen of andere metalen voorwerpen die men vindt, kunnen meer informatie geven. Meestal is er onvoldoende materiaal om de identiteit vast te stellen maar de nationaliteit is bijna in alle

gevallen duidelijk aan te geven. Het is daarom niet onwaarschijnlijk dat dit lichaam kort na het einde van de vijandelijkheden wel degelijk werd gevonden. Maar omdat het om een Duitse soldaat ging, werden de bewijzen vernietigd en het lichaam opnieuw, een beetje dieper, op dezelfde locatie herbegraven. Een praktijk die jammer genoeg in die tijd vaker voorkwam. De vier jaar durende bezetting, waarbij het land werd leeggeroofd en er vele doden vielen, zorgden vaak voor een rancuneuze reactie bij het vinden van een Duitse gesneuvelde.

Maar wat dan met de conclusie van de wetsgeneesheer dat het over een Aziatische mongoloïde type ging? De verklaring ligt in de antropologische benadering van het skelet. De wetsdokter heeft getracht om aan de hand van de gevonden botten het geslacht, de lengte en het gewicht van het slachtoffer in te schatten. Hieruit volgt een typering van de persoon, in dit geval Aziatisch (naast Afrikaans, mongoloïde, e.a.). Dit betekent dat het slachtoffer vrij klein en licht was van gestalte. In 1918 werd in alle landen iedereen opgeroepen om de leeggebloede rangen aan te vullen, ook de personen met een kleinere gestalte. In elk leger werden de normen bij de medische keuring van de rekrut naar beneden afgesteld om zo het laatste restje uit het beschikbaar mannenreservoir te schrappen.

Ook het Duitse leger was volledig leeggebloed. De meeste bataljons telden niet meer dan 200 man in de rangen. Daarom was het Duitse leger op dat moment reeds begonnen met rekruteren van 16-jarigen.

De deductie van de forensische en historische feiten die tot deze conclusie leidt, werd ook door de militaire overheid gevolgd. Het skelet werd door de Dienst Oorlogsgraven IV-NIOOO van het Belgische leger aan de Volksbund Deutscher Kriegsgräberfürsorge voor definitieve herbegraving overgedragen.

Het skelet zal op de dichtstbijzijnde Duitse militaire begraafplaats begraven worden met de markering 'Ein unbekannter Soldat'.

Alex Dhondt
Merendree

HERINNERINGEN AAN GESNEUVELDE SOLDAAT EDUARD VERHETSEL (ST.-MARGRIETE 1893-LANDEGEM 1918)



Op het ereperk op het kerkhof van Landegem liggen 23 graven van soldaten, gesneuveld in de laatste dagen van de Eerste Wereldoorlog. Eén van hen is Eduard Verhetsel, geboren te St.-Margriete op 28/03/1893 en gesneuveld te Landegem op 31/10/1918.

Na de oorlog begon de zoektocht voor veel nabestaanden naar het graf van de gesneuvelde broer, vader, zoon of echtgenoot. Ook de zoektocht naar familieleden die de volle vijf jaar onvindbaar waren, weggevoerd of opgeëist waren, kon toen beginnen. Zowat elke familie in die tijd was links of rechts in een dergelijke zoektocht betrokken.



Eerlijke informatie over de strijd kon alleen maar komen van hen die het hadden overleefd. De terugkerende en teruggekeerde soldaten waren echter vaak getraumatiseerd, in die mate zelfs dat zij nooit meer over die periode konden praten. Sommigen slaagden erin om het verhaal aan het papier toe te vertrouwen in de vorm van een dagboek of memoires. De meeste soldaten hadden het zelfs moeilijk om er met hun echtgenote over te spreken laat staan met familie die verder af stond. Slechts een paar waren in staat om de vier jaar bespreekbaar te maken. Na verloop van tijd werd het vertellen van hun verhaal

bijna therapeutisch, zeker als het publiek de volgende generatie was zoals de kleinkinderen. In die omstandigheden werd het verhaal vaak hoofdschuddend en met veel medelijden voor de zoveelste maal beluisterd en onbegrepen of als overdreven fantastisch gecatalogeerd.

De kameraadschap was iets wat bij iedereen was achter gebleven. Ondanks de pijn en het trauma werd een gemaakte belofte aan een stervende kameraad ingelost. De nabestaanden kregen een brief of bezoek met een klein beetje informatie over de laatste uren en de uiteindelijke dood van de gesneuvelde soldaat. Maar veel nabestaanden van gesneuvelden bleven achter met lege handen. Het beetje informatie, uit het officiële kanaal, werd vaak met de volgende generatie of verre familieleden niet gedeeld.

Omgordt U en weest heldezonen, weest bereid om te vechten ; want beter is het voor ons te sterven in den strijd, dan het onheil van ons volk te aanschouwen.
(Mach. III Hoofds.)

✠

TER ROEMRIJKE GEDACHTENIS
van

**Petrus Baeyens
Eduard Verhetsel
Léo De Taeye
Camiel Martens
Ernest Maes**

PETRUS, LEO, EDUARD, moedig hebt gij uw plicht volbracht! Gij stierft den dood der dapperen: gij zijt de eer en de kroon van Vader en Moeder: gij zijt den roem van ons geboortedorp.

CAMIEL, ERNEST slachtoffers der barbaarsche beulen, gij ook blijft voor eenwig in ons geheugen, gij geeft het duurzaamste wat gij bezat voor uw Vaderland: uw leven.

Mijn Jesus barmhertigheid.
(100 dagen afaat.)

.....

Eecloo, drukk. V. Pauwels.-De Ryke Markt, 27

ST. MARGRIET
AAN ZIJNE HELDEN


Ed. Verhetsel


L. De Taeye

1914-18


Petr. Baeyens


Cam. Martens


Ernest Maes

✠

ZIJ RUSTEN IN VREDE

Mevrouw Albertine Verhetsel bezorgde ons volgend relaas over haar oom Eduard Verhetsel; hij was een broer van haar vader.

Mijn verhaal is dat van mijn nonkel Eduard Verhetsel, de broer van mijn vader. Hij was soldaat 2^{de} klas van de lichte 1913 en was ingedeeld bij het 4^{de} Regiment Jagers Te Voet als hoornblazer. Hij was de 3^{de} zoon uit een gezin

van 5 kinderen. Mijn grootvader was Leo Verhetsel geboren te St-Margriete op 20/4/1856 en overleden te St-Margriete op 17/10/1925. Hij was gehuwd met Philomena Timmerman, geboren St-Margriete 26/10/1861 en overleden te St-Margriete op 2/3/1946. Het oudste kind was Albertina, geboren te St-Margriete op 12/2/1887. Zij trad in het klooster van de Zwarte Zusters van den H Philippus Nerus (ziekenhuis) te St-Niklaas. In 1911 werd ze geprofest als zuster Beatrix. Ze stierf in het ziekenhuis op 14/4/1919 ten gevolge van de Spaanse griep.

Mijn vader August Verhetsel was de oudste zoon en 2^{de} kind van het gezin. Hij is geboren te St-Margriete op 13/3/1888 en overleden in het hospitaal De Bijloke te Gent op 2/2/1967 aan een hartaanval. Het gezin telde nog twee zonen, Alfons en Clement Verhetsel. Clement is geboren te St-Margriete op 31/10/1894 en overleden te Poperinge op 29/4/1947. Alfons, de jongste, is geboren te St-Margriet op 12/4/1898 en overleden te Eeklo op 14/10/1951. Beiden stierven ten gevolge van een hartinfarct. Beiden waren ook werkzaam bij de douane, dienst accijnzen. Na de dood van mijn grootvader woonde mijn grootmoeder, die we opoe noemden, bij ons in tot aan haar dood.

Op uw vraag heb ik alle herinneringen aan Eduard proberen op te schrijven. Bij het noteren beseftte ik pas hoe miniem die herinneringen zijn. Ik zelf ben geboren in 1933 en was toen nog maar een klein kind.

Ik herinner mij wel dat mijn vader en opoe de jaarlijkse herdenking der gesneuvelden te Landegem bijwoonden. Ze gingen per auto. Er was in St-Margriete iemand die een kleine camion bezat waarmee allerhande zaken werden vervoerd. Vooraan, naast de chauffeur waren er nog twee zitplaatsen vrij. Ik zelf heb nooit mogen meegaan. Landegem was voor mij ook onbekend en het leek mij zeer, zeer ver te zijn. De herdenkingen te St-Margriete werden ook bijgewoond. Mijn beide nonkels bezochten regelmatig opoe en ik ging soms op vakantie naar Poperinge of naar Eeklo. Beiden hebben echter nooit iets over Eduard gezegd. Ik heb ook nooit iets horen zeggen over brieven die Eduard of Clement (uit Poperinge) zou hebben verstuurd. Vanuit de familie heb ik ook nooit iets horen vertellen over Eduard's oorlogsmedailles. In de periode dat opoe nog leefde werd er in de herfst en winter regelmatig een rozenhoedje gebeden. Toch werd er nooit een gebed gevraagd voor opa, Eduard of Beatrix. Het is wel opoe die mijn ouders gevraagd heeft om mij bij mijn geboorte de naam Albertina te geven. Ik ben dus genoemd naar mijn overleden tante nonneke.

De interesse voor mijn oom Eduard is er gekomen na het overlijden van mijn

moeder in 1980 (vader overleed in 1967). Bij het doorzoeken van de bezittingen vonden we 5 medailles van Eduard. Ridder Leopold II met palm, herinneringsmedaille van den oorlog, oorlogskruis met palm, overwinningsmedaille en het vuurkruis. We hebben dan allerhande informatie geraadpleegd. Bij het lezen van het doodsprentje van nonkel Clement vonden we: Aangestelde der douanen, d.d. schrijver ter controle Veurne. Vuurkruis, Leopoldsorde met zwaarden, oorlogskruis met palm en bronzen leeuw, overwinningsmedaille, herinneringsmedaille. Dat zijn bijna dezelfde als van Eduard. Dit heb ik nooit geweten. De vraag of Clement deze als soldaat heeft gekregen of als douanier? Hij was in de oorlog werkzaam te Veurne en is gestorven te Poperinge.

Vragen:

- 1 Waarom is mijn vader Gust Verhetsel, als oudste zoon geen soldaat geweest?*
- 2 De medailles die nonkel Clement had, kwamen die van de douane? Op het doodsprentje staat niet dat hij soldaat is geweest.*
- 3 Waarom heeft opoe nooit over Eduard gesproken. Was het een te groot verdriet om haar zoon Eduard, haar dochter Beatrix en haar man in een paar jaar te verliezen.*
- 4 Het was ook nog een tijd dat vechten en sterven voor God, Vorst en vaderland, nog een eer was. Kijk op het doodsprentje van Eduard waar staat, "troost u bij de gedachte dat uwen Eduard zijn bloed edelmoedig schonk voor zijn vaderland. Hij streed voor de zegepraal van zijn geboorteland. God zal hem in ruiling de eeuwige gloriekroon in den hemel schenken."*

Antwoorden van de auteur:

- 1 Binnen de militiewetgeving was er de mogelijkheid om geen legerdienst te moeten doen, de vrijstellingen. Deze werden per lichting door de overheid ingeschat en eventueel toegekend of afgeschaft. De oudste zoon van 5 kinderen was vrijgesteld van dienst. Het betekende wel dat zijn 2 jongere broers tot de dienst werden verplicht.*
- 2 Na het afkondigen van de staat van beleg in augustus 1914 werden de burgerlijke autoriteiten ondergeschikt aan het militaire gouvernement. Niet alleen de burgemeester en provinciegouverneur kwamen onder het gezag van de militaire gouverneur maar ook alle diensten. Lokale politie*

(de veldwachters) en douanepersoneel vielen onder zijn bevoegdheid. De federale politie (de Rijkswacht) niet, deze was een onderdeel van het leger en werd door de generale staf bevolen. In 1917 werd de douane in het militaire uniform gestoken. Alhoewel zij in onbezet België een onderdeel van het leger werden, hebben ze nooit het front gezien. Ze bleven gewoon op hun post. Toch had dit onderdeel na de oorlog evenveel recht op de medailles als alle andere oud-strijders. Het enige verschil is dat de douane nooit als gevechtssoldaat werd aangezien.

3 en 4 Elke moeder heeft dit soort verlies en verdriet zelf, tijdens en na, de oorlog moeten verwerken... zonder slachtofferhulp of psycholoog maar binnen de schoot en hulp van de familie en de lokale gemeenschap.

Alex Dhondt
Merendree

VOSSELARE, 11 NOVEMBER 2016



Als op 4 augustus 1914 Duitsland België binnenvalt, worden diezelfde dag al meteen burgers vermoord. Maar dat zijn slechts geruchten, berichten waar mensen nog ongelovig op kunnen reageren. Zo erg zal het toch niet zijn?

Virginie Loveling vindt het ook meer iets voor sensatiekranten. "Vluchtelingen melden dat een groep Uhlanen, op verkenning uit, aldaar door de Belgische soldaten aangevallen zijn. Sommigen zelfs neergeschoten en dat zij de overblijvende dorpsbewoners als borstweer voor hun paarden hebben gesteld en hoeven in brand hebben gestoken. Zou zoiets waars wezen", noteert ze nog met enig argwaan. "Of heeft de angst hun geesten verbijsterd en hen als verschuwde hazen opgejaagd?"

Een dag nadat ze dit schrijft, staat Leuven in brand, 'Man hat geschossen' beweren de Duitsers. 'Man', dat zijn die ongewapende burgers die zich niet mogen bemoeien met soldatenwerk. Meer dan 200 mensen worden uit hun huizen gehaald, ze worden op straat geëxecuteerd. Anderen die zich in hun kelders verschuilen, sterven door de granaten die soldaten naar binnen gooien. Waterleidingen springen en mensen verdrinken in hun eigen kelder.

De geruchten waarover Loveling nog aarzelde, blijken waar.

De mensen weten niet wat hen overkomt, hebben geen idee waarom hun burens, nu hun vijand zich zo gedragen.

Zo gaat het er tijdens die eerste maanden van de oorlog in alle steden en dorpen aan toe. Hier in de streek wordt rond de Brugse Vaart en het Schipdonkkanaal gevochten. Daar komen soldaten en burgers bij om. Mijn oudtante Pauline Schelpe redt het maar net. Ze wordt in oktober 1914 in haar buik getroffen door een obus terwijl ze haar meesteres verzorgde.

Als de oorlog vastloopt aan de IJzer, leert het kleinste gehucht in België hoe het onder de Duitse bezetting moet overleven. Soms valt dat nog mee, maar niemand heeft erom gevraagd. Alles wordt opeisbaar: koper, matrassen, honden, wilgentwijgen, brandnetels, en misschien veel erger dan dat: ook de angst. Want een mens die zijn eigen huis of dorp niet meer het zijne mag noemen, is een bang mens. Een verkeerd woord, een verkeerde blik. Ook als

je geen wapen hebt, wordt er toch met je gevochten.

Op het einde van de oorlog, lijkt het alsof alles opnieuw begint. Wat nog niet was opgeblazen, wordt vernield. Alles rinkelt en davert en sterft. Het zijn de laatste bombardementen, nu ook met stikgas. Heel wat soldaten en burgers sterven tijdens die laatste dagen of raken zwaar gewond.



*De puinen van de dorpsstraat in Vosselare met uiterst rechts
het totaal verwoeste gemeentehuis.*

Nog even terug naar Virginie Loveling als ze over de laatste oorlogsweken in haar geliefde geboortestreek schrijft: "Nevele is erg toegetakeld. Ook de omliggende dorpen van Landegem en Vosselare hebben veel en onherstelbaar geleden. De mooie kerk in deze laatste kleine gemeente, uit de 12de eeuw, met haar achthoekigen toren ligt in gruis."

Maar erger nog dan de materiële schade, is wat deze oorlog met gewone mensen heeft gedaan. Wat de oorlogen van vandaag nog altijd met mensen doen. De soldaten die we op 11 november herdenken, verdienen alle eer, maar vaak vergeten we dat ongewapende burgers net zo hard hun best moeten doen om te overleven, dat ze op hun manier vechten, woedend en

doodsbang zijn, hulpeloos, wreed en soms laf zijn, maar ook moedig. Net als de soldaten. Over deze gewone mensen is zelden een regel geschreven. Op een dag als vandaag zouden we wat vaker moeten stilstaan bij al die nooit vertelde verhalen, bij al die namen op monumenten waarbij alleen een datum laat vermoeden wat er hen is overkomen.

Johanna Spaey

Deze tekst werd door de auteur voorgelezen op vrijdag 11 november 2016 naar aanleiding van de herdenking van de slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog in Vosselare.

KLEINE EN GROTE VERHALEN UIT HET LAND VAN NEVELE IN DE VLAAMSE PERS TIJDENS 1914-'18

Inleiding

Het Vlaams Instituut voor Archivering (VIAA) en de Vlaamse Erfgoedbibliotheek hebben twee jaar lang de kranten uit dertien verschillende archieven ingescand. De reden is dat het gros van de kranten dreigde te verpulveren. De kranten werden door de computer omgezet in bestanden die op trefwoorden kunnen worden doorzocht. De databank is sinds 2015 gratis en voor iedereen beschikbaar op Nieuwsvande-grooteoorlog.be.

Als de deelgemeenten van Het Land van Nevele worden aangeklikt via het zoekstelsel, dan duiken enkele duizenden hits op.

We hebben de meest treffende verhalen uit de streek - vele tientallen - hieronder verzameld. De talloze advertenties, overlijdensberichten en verkoop van onroerend goed zijn niet opgenomen. Zaken die in verschillende kranten stonden, komen meestal maar een keer aan bod. Om de leesbaarheid te bevorderen zijn de artikels op het vlak van spelling en zinsconstructie (licht) bewerkt en kreeg elk stukje - indien nodig - een titel. De hongersnood dreef mensen tot kleine criminaliteit. Die werd meestal vrij zwaar gestraft. Daarvan zijn een reeks voorbeelden opgenomen. Opmerkelijk zijn de getuigenissen over de verwoestende laatste dagen van de oorlog.

Met dank aan André Bollaert die in 2008 al een zoektocht deed in enkele kranten en voor aanvullingen zorgde.

1 februari 1914

Verkrachtingszaak in Lotenhulle

De zaak tegen de 63-jarige Julius Galle werd zaterdagmorgen verdergezet. Het gaat om een zedenzaak op een meisje van minder dan 14 jaar. Rond de middag werden de debatten gesloten. Aan de juryleden werden 20 vragen gesteld over verschillende aanslagen. Om 12 uur keerden de juryleden terug en de stemming gaf het volgende resultaat. Op de 11 eerste vragen wordt geantwoord JA en op de 9 laatste vragen NEEN. Bijgevolg veroordeelde het

Hof Julius Galle tot acht jaar opsluiting. (Het Volk)

10 februari 1914

Nieuwe burgemeester in Nevele

Zondag arriveerde het blijde nieuws dat de heer Lodewijk Lampaert, eerste schepen, tot burgemeester was benoemd. Onmiddellijk verschenen overal de driekleurvlaggen, het kanon weergalmde en de klokken luidden. Maandagnamiddag werd de burgemeester gelukgewenst door de verschillende besturen van de gemeente. Namens het gemeentebestuur en de gemeentebedienden werden hem prachtige bloemtuilen aangeboden. Heel Nevele wenst de nieuwe burgemeester vele heilvolle jaren! (Fondsenblad: handel, nijverheid, taal, godsdienst)

11 februari 1914

René Hautekeete uit Hansbeke aangerand in Maria-Aalter

De broers Georges en Henri Swanckaert van Maria-Aalter, aangehouden op 29 december, werden veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf voor het toebrengen van slagen en kwetsuren aan René Hautekeete van Hansbeke. Op zondag 9 november 1913 was deze met twee vrienden, waaronder een van Bellem, naar Maria-Aalter getrokken om er de namiddag door te brengen. Toen zij rond 19 uur 30 de herberg van Edward Persyn verlieten, werden ze op een eenzame plaats bij het park van Mast de Maeght door de gebroeders Swanckaert aangevallen en op de grond gegooid. Twee van hen konden vluchten, maar René Hautekeete bleef in de handen der booswichten, die hem onbarmhartig sloegen en stampten. Op een bepaald ogenblik riep één van de broers 'steek hem omver'. De ongelukkige bekwaam twee messteken, een in de rechterbil en een in het achterste. Vervolgens namen de bandieten hun slachtoffer, die zij nadien voor dood achterlieten, de geldbeugel af met daarin 11 frank. De betichten en het openbaar ministerie gingen in beroep. Het Hof van Beroep heeft het vonnis van den eerste rechter bekrachtigd. (Fondsenblad: handel, nijverheid, taal, godsdienst)

16 maart 1914

Ereteken voor onderwijzer uit Zeveren

Edmond Bruyneel, onderwijzer in Zeveren, krijgt het burgerlijk ereteken eerste klas. (Morgenblad)

7 april 1914

Anseele klaagt vervalsen kiezerslijsten aan

In Nevele stonden op de kieslijsten niet minder dan 195 personen als werklieden vermeld, iets waartoe ze geen recht hadden. Het ging om de katholieke hoofdonderwijzer, de pastoor en de van de burgemeester afhankelijke veldwachter, tot zelfs de postmeester.

In vele gemeenten van het arrondissement werd dit bedrog aangeklaagd door Edward Anseele¹, namelijk in Grammene, St.-Denijs-Westrem, Hansbeke, Wachtebeke, Landegem, Vurste, Lotenhulle, Asper, Vinkt, Bachte-Maria-Leerne, Deurle, Sint-Martens-Latem, Gavere, Petegem, Gent, Olsene, Poeke, Mariakerke, Oostakker, Desteldonk, Ursel, enz. Door dat schandelijk stelsel van vervalste kiezerslijsten werd, in Vlaanderen, tegen de aangroeiende macht der socialisten, door de geestelijkheid een andere gesteld: de zwarte macht der priesterslaven, die zich, dankzij bedrog en gelddwang, met buitengewone snelheid uitbreidde, vooral in de buitengemeenten. (Vooruit)

13 juni 1914

Zedenfeiten in Meigem

Het parket en twee wetsgeneesheren zijn vrijdag afgestapt voor een onderzoek naar erge zedenfeiten. Door de gendarmen van Nevele werd donderdag een persoon, betrokken in deze zaak, gevankelijk naar Gent overgebracht en ter beschikking gesteld van het parket. Het is een 25-jarige die op trouwen stond. Het meisje verkeert in stervensgevaar. (Fondsblad: handel, nijverheid, taal, godsdienst)

¹ Socialistisch Gents politicus, journalist, oprichter coöperatieve Vooruit.

20 juni 1914

Fietsende Vinktse veldwachter breekt been

Gisterenmorgen rond 10 uur fietste August Holvoet, veldwachter in Vinkt, met zijn broer door de Reckhemstraat. Aan de herberg De Zalm werd de veldwachter onvrijwillig omvergereden door een zekere Brije Ferdinand, telegramdrager in Moeskroen. De veldwachter brak zich het rechterbeen en ontving de zorgen van een geneesheer. Een onderzoek is ingesteld. (Het Volk)

25 juni 1914

Gestolen duiven aangeslagen

Woensdagmorgen zijn op de Markt in Deinze door de politiecommissaris drie duiven aangeslagen, voortkomende uit een diefstal bij Triphon Verstraete, werkman uit Lotenhulle. De duiven bevonden zich bij koopman Camiel Van Hauwaert van Vinkt, die verklaarde ze gekocht te hebben van een onbekende persoon. Een onderzoek is ingesteld. (Het Volk)

17 juli 1914

Jozef De Ketelaere uit Zeveren slaagde in kostersexamen²

Jozef De Ketelaere bekwam het kosterdiploma van de derde graad aan de bisschoppelijke normaalschool van Sint-Niklaas. (De godsdienstige week van Vlaanderen)

Identiteitskaart van kandidaat-koster Jozef De Ketelaere.

Gemeente Zeveren
Identiteitskaart

afgeleverd aan *De Ketelaere Jozeph*
geboren te *Zeveren*
den *1 Maart 1895*
bedrijft *koster-kandidaat*
wonende *Zeveren* straat, N°

Lengte 1 meter *1,70* centimeters
Haar *blond*
Voorhoofd *geroos*
Wenkbrauwen *blond*
Oogen *gruis*
Neus *hameelijc*
Mond *rond*
Baard *geen*
Kin *rond*
Aangezicht *in*
Kleur *bleek*
Bijzondere kenmerken *geene*

HANT-EEKEN
J. De Ketelaere
N° der Controolijst *98*
De Burgemeester, *E. H. L. L. L.*

GEMEENTEBESTUUR
SINT-NIKLAAS
1914

² Zie: A. van Maldeghem, Jozef De Ketelaere (Zeveren 1895- Aalst 1976), musicus en archivaris, in *Het Land van Nevele*, jg. 43 (2012), afl. 2, p. 50-75.

7 augustus 1914

Spion in Nevele

In Nevele werd een Duitse spion aangehouden en ter beschikking gesteld van het parket. In totaal zijn op verschillende plaatsen al 15 Duitse spionnen aangehouden. (Fondsblad: handel, nijverheid, taal, godsdienst)

31 augustus 1914

Vluchtersmaandag in Aalter en Nevele

Wat maandag in Wetteren, Gent en omliggende te zien was, deed zich ook voor in het kanton Nevele. Een weekblad van de streek beschreef de paniek. In de namiddag werd er hevig gevochten in Ruyen, op 58 kilometers afstand van hier. De Duitsers werden bestookt en teruggeslagen. Grote benden Uhlanen werden op de vlucht geslagen en boezemden vrees in bij de bevolking van die streek.

Rond zes uur stroomde het vluchtende volk door Aalter. Er waren er van Munkzwalm, Nazareth, Gavere, Deinze, Tielt, Nevele enz. Duizenden velo's reden door Aalter, honderden rijtuigen met vluchtelingen stonden te rusten in Aalter dorp. Er werd door vluchtelingen verteld dat de Duitsers al de mannen van 14 tot 50 jaar voor zich uitdreven om zich tegen de Franse soldaten te beschutten, dat Nazareth, Eke en Vosselare volop aan het branden waren, dat in Nevele de Duitsers dertig kinderen op hun lansen hadden gestoken, dat honderden werden doodgeschoten, enz.

Er werd per draad om nieuws gevraagd. Overal antwoordde men: 'Niets! Alles goed!'. Doorlopend werden de vluchtelingen tegengehouden en gerustgesteld. Maar er was niets aan te doen. De vlucht bleef voortduren en als een besmettelijke plaag breidde het kwaad zich uit. Zij die het meest gerucht gemaakt hadden, vluchtten weg uit Aalter, niettegenstaande het geweld dat men deed om hen te weerhouden. Hele troepen stonden aan het station om met den laatste trein naar Oostende te vluchten.

De bossen van Aalter krioelden van vluchtelingen die er den nacht doorbrachten. Rond elf uur 's avond kwamen enkele personen terug die per fiets naar Nevele, Tielt en Deinze waren gereden om iets te vernemen. Zij hadden niets gezien en daarom begonnen enige rijtuigen aan de terugweg. In Nevele, In het bos Zwijnhage, op het grondgebied Lotenhulle, zaten maandagnacht zeker 10.000 mensen verscholen. Ze waren erin gevlucht met wagens, karren, wiegen en voorzien van wat levensmiddelen. Hetzelfde gebeurde in het park van Poeke, hectaren groot. Daar zaten de mensen van

Ruiselede, Kanegem en de omliggende West-Vlaamse gemeenten.
's Morgens kwam het uit dat die jobtijdingen vals waren en iedereen keerde doodvermoeid terug. (Vooruit)

8 september 1914

Op de trein geschoten

Zondag 7 september om 7 uur 's avonds werd de trein Oostende-Gent te Maria-Aalter beschoten - niemand raakte gewond - de trein stopte nog te Landegem en reed dan door naar Gent. De reizigers van Drongen en Halewijn moesten te voet terugkeren. (Gazette van Gent)

17 september 1914

Vluchtelingen te Landegem op zoek naar hun familie

Verlinden Polydoor, Brusselschen Steenweg 204 te Mechelen vraagt inlichtingen nopens hunne dochter: Marie Rosalie Verlinden, geboren 5 maart 1892, gehuwd met Willocks Jan Baptiste, ijzerenwegbediende en hun kind Frans, oud 4 à 5 jaren.

Van Kraem Marie, Brusselschen Steenweg 219, Mechelen vraagt naar hare ouders Van Kraem Jan-Edward oud 65 jaren en Coleta Schoriers, 63 jaar verblijvende (misschien te Ninove) en deze dochters: Johanna Van Kraem 22 jaar, ongehuwd en Maria-Bertha Van Kraem, 19 jaar, ongehuwd, linnenwasschers.

Smets Jan Brusselschen Steenweg 230, Mecehelen zoon van Guillaume en Monica Nuyt vraagt naar zijne ouders. (Gazette van Gent)

30 september 1914

Opkopers-spionnen aangehouden in Lotenhulle

Maandag laatst reed er een auto door Poeke; er zaten twee personen in. Deze vroegen of er in Lotenhulle geen soldaten of gendarmen waren. Intussen had men in Ruiselede aan Beernemstation het doorrijden van de auto opgemerkt. Er werd naar alle kanten getelefoneerd om te vernemen waar hij was.

De gendarmerie van Lotenhulle werd verwittigd. Wachtmeester De Vos begaf zich op weg naar Poeke en vatte post aan de herberg 'Het Sparreken', op de grens van Poeke en Lotenhulle. Men kan er langs twee wegen Lotenhulledorp bereiken.

Het duurde niet lang of de auto verscheen. Hij werd tot staan gebracht door het gevelde geweer van de gendarm. De twee inzittende personen hadden elk een Duits en een Belgisch paspoort. Het onderzoek van de auto bracht een lading van 600 kilo boter aan het licht, bestemd voor Brussel. Auto en boter zijn aangeslagen. De twee autorijders zijn ter beschikking gesteld van de krijgsoverheid en verdacht van spionage en leveren van levensmiddelen aan de vijand. De boter was gekocht in West-Vlaanderen. De auto had alle kleine wegen uitgekozen en grotere vermeden. (Het Morgenblad)

20 november 1914

Lange reis naar Nevele

In Drogen is de brug gesprongen en er kan geen tram meer passeren. Dat betekent een lange tramreis naar Nevele. Men neme de tram Gent-Zomergem tot aan Lovendegem-brug. Van daar komt men in een half uur in Meerendree. Van Meerendree komt men in een half uur in Landegem en dan in driekwart uur in Nevele. Van Meerendree komt men ook in driekwart in Hansbeke. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

4 december 1914

102-jarige adellijke dame

Zondag is de weledele juffrouw Ida de Kerckhove d'Exaerde, wier eeuwfeest verleden jaar met zoveel luister gevierd werd, haar 102^{de} jaar ingetreden. De meer dan honderdjarige geniet nog steeds de beste gezondheid. Opmerkelijk is dat zij vier oorlogen heeft beleefd: tegen Napoleon, de omwenteling van 1830, de Frans-Duitse oorlog in 1870 en de huidige Europese oorlog. Tijdens de schermutseling in Nevele op 13 oktober was juffrouw de Kerchove in gevaar. Een kogel drong door tot haar kamer en trof de meid³, die de eeuweling ondersteunde om in de kelder te vluchten, in de onderbuik en de bil. (Het Volk)

³ Dit is Leonia Louise Schelpe (°Nevele 12-8-1867), d.v. Victor Leander en Maria Vincent.

29 januari 1915

Varkens gestolen in Vinkt

In de nacht van dinsdag op woensdag zijn onbekende dieven op het hof gedrongen van Karel-Lodewijk Hertoghe, wijk Boschkant. Zij stalen uit zijn stal twee schone varkens, ter waarde van 280 fr. (Het Volk)

11 februari 1915

Diefstal van rogge

Dinsdagnacht hebben onbekende dieven uit de roggeschelf van de weduwe Claeys, landbouwster in Vosselare, 65 schoven getrokken en er al de toppen van afgesneden en deze meegenomen. Het stro lieten zij liggen. Een klacht werd ingediend en een onderzoek is geopend. (Het Volk)

14 februari 1915

Schurkenstreek

Een zestal jonge gasten, die elkaar aanvielen met stenen, hebben in de gendarmerie verscheidene ruiten uitgeslagen. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

22 februari 1915

Piloot van neergestort vliegtuig in Landegem overleden

Doodelijke afloop – De luchtvaarder die alhier bij het plotseling landen, op het huis van eenen bakker terecht kwam, is aan zijne verwondingen bezweken. (De Gentenaar. De Landwacht. De kleine Patriot)

25 februari 1915

Vliegtuig op de wijk Oostergem (Merendree)

Woensdagmorgen rond 11 uur, is hier een Duits vliegtuig gevallen op de wijk Oostergem. De vlieger bekwam geen letsel en het toestel werd niet beschadigd. Soldaten hielpen de vlieger. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

13 maart 1915

Vergoedingen voor beschieting en krijgsoefeningen in Nevele

De Duitse overheid verzoekt de eigenaars die schade geleden hebben - door de beschieting en krijgsoefeningen en het springen van de vaartbrug - zich aan te bieden ter gemeentehuize op maandag 15 dezer, om 10 uur. Men geve den aard en het beloop der schade op, afzonderlijk voor elk huis of gebouw. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

12 april 1915

Eerlijke vinder

Adolf Cleve, melkvoerder en handelaar, vond op de wijk Ossebroeck een rolletje papier dat 3.700 frank bevatte. Vernemende dat Bertha Mortier, dochter van slachter Mortier, in 't dorp dergelijke som verloren had, wachtte de eerlijke vinder niet om haar het gevondene te overhandigen. (Het Volk)

7 april 1915

Ongeval

Maandagvoormiddag kwam een wagen van voerman Bettens over de brug gereden, door de Duitsers over den vaart van Schipdonk gelegd. Op dat ogenblik speelde daar de 14-jarige August Van Maldegem, wonende Langemunt. De knaap viel en raakte onder het gespan. Hij bekwam een erge wonde aan de hand, die door dokter Van der Stichelen moest toegenaaid worden. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

12 april 1915

Ongeluk

Een voerman uit Nevele kon aan de brug moeilijk de berg op met zijn kar en iedereen hielp wat duwen. Ook het 14-jarig jongetje August Van Maldeghem deed dat. Hij raakte met zijn hand tussen het wiel en de wagen en bijna de volledige hand werd verpletterd. (Het Volk)

12 april 1915

Runderen voor de Duitsers

Donderdag werden een 20-tal beesten uit Vosselare aan de Duitse overheid geleverd; dit aan verschillende prijzen van 90 tot 110 fr. Vrijdag moesten de koeibeesten van Landegem ook in Vosselare samengebracht worden. Ook daar werden 27 stuks aangekocht, bestemd voor Deinze. (Het Volk)

2 mei 1915

Nevelaars op broodrantsoen

Vanaf maandag 3 mei zal de brood- en bloembedeling in onze gemeente als volgt worden geregeld. Iedere inwoner heeft recht op ongeveer 102 kg bloem en meel of 1,6 kg brood per week. Brood- en bloemkaarten voor 7 dagen zullen door de inwoners moeten afgehaald worden elke maandag van iedere week in de winkel van het Komiteit. De personen wier namen gaan van A tot en met M, van 9 tot 12 uur; degenen van N tot en met Z van 2 tot 5 uur. Maandag aanstaande moet iedereen de bloemkaart meebrengen, welke het huisgezin nu bezit en die kaart bewaren voor latere bloem- en meeluitdeelingen voor huishoudelijk gebruik. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

4 mei 1915

Waar zijn Kamiel en Alfons?

Theophiel De Clercq, vraagt naar zijn zoon Kamiel, gevlucht op 13 oktober 1914, langs Duinkerke, en naar zijn zoon Alfons, ingelijfd bij het Belgisch leger, die laatst geschreven heeft vanuit Dieppe (Frankrijk), Kazerne Duquèsne, op 12 september 1914. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

8 mei 1915

Zevende dochter in Vosselare

Bij landbouwer Camiel De Keyser werd woensdag eene frissche zevende dochter geboren. Proficiat! (Het Volk)

10 mei 1915

Drie maanden gevang voor konijnendiefstal

René Kneuvelds uit Nevele die konijnen stal van een landbouwer kreeg daarvoor drie maanden gevangenis. (Het Volk)

15 mei 1915

Vissen zonder toelating in Nevele

Hier zoals elders is er weinig of geen werk. Ik en nog enkelen hebben ons een visverlof aangeschaft. Maar nog veel meer gaan er vissen zonder verlof. Zij lopen de mensen hun vruchten plat, snijden takken af en doen niets anders dan kwaad. Anderen gaan hele dagen met netten vissen, maar ook zonder betaald te hebben en niemand houdt daar een oog op. Het is te hopen dat de overheid en de politie daar een strenge maatregel zal tegen nemen om de visdieven dat spelleke af te leren. (Het Volk)

22 mei 1915

Diefstal in Vinkt door beklimming

Van Dommel August van Vinkt, Maenhout Madeleine van Ruiselede en Galle Jules van Vinkt pleegden diefstal door beklimming in Vinkt op 6 december 1914. De eerste kreeg één jaar gevangenis met onmiddellijke aanhouding, de tweede zes maanden en 26 frank boete en de derde ook 6 maanden en 26 frank; allen vijf jaar bewaakzaamheid der politie. (Het Volk)

24 mei 1915

Inwoner Zeveren krijgt messteek

Jules Blancke van Wontergem bracht Jules De Wulf van Zeveren een messteek toe in de buik. Hij krijgt vier maand gevangenis en 50 fr. boete. (Het Volk)

11 juni 1915

Duitse boete aan Bachte-Maria-Lerne voor beschadigen auto

De Duitse overheid liet de Gentse dagbladen het volgende bekend maken. De opperbevelhebber van het leger heeft boeten opgelegd: 1. Een boete van 2.000 mark aan Bachte-Maria-Lerne, omdat 's avonds op 30 april een 50

ijzerdraad over de straatweg van Gent naar Deinze werd gespannen, waardoor een automobiel van de transportkolonne van het etappengebied beschadigd raakte. 2. Een boete van 4.000 mark aan Deinze en Petegem, waar op 28 april stenen werden geworpen tegen een trein met gekwetsten en 'Vive la France' geroepen. (Het Vlaamsche Nieuws)

7 juni 1915

Geweer pensenjager gevonden in Lotenhulle

Een dezer dagen vonden koewachters, op zoek naar vogelnesten, in een hoop aarde, overgroeid met gras, een geweer verborgen. Zij droegen het over aan de weduwe De Boever, die aanstonds de overheid verwittigde. Men verdacht de bekende pensenjager Trifon De Weerdt, vroeger woonachtig in Poesele maar onlangs naar Lotenhulle verhuisd. Duitse gendarmen en de veldwachter van Lotenhulle zijn met De Weerdt en de burgemeester van Poesele naar Deinze getrokken, om hem daar te laten ondervragen. De Weerdt bleef nadien aangehouden. (Het Volk)

18 juni 1915

Gevangenisstraf wegens abortus in Meigem

Marie Saelens van Meigem die zich leende tot vruchtafdrijving wordt verwezen tot zes maand gevang en vijf jaar voorwaardelijk. (Het Volk)

16 juli 1915

Geheime stokerij in Vosselare

Voor het houden van een geheime stokerij in Vosselaere, was Aloïs Van Renterghem door de correctionele rechtbank veroordeeld tot één jaar gevangenis en 10.000 frank boete of drie maanden gevangenis. Het bestuur van geldwezen en de betichte hadden beroep ingeslagen maar het Hof bekrachtigde het vonnis. (Het Volk)

25 juli 1915

De Nevelse nachtegalen Rosalie (1834-1875) en Virginie Loveling (1836)



Virginie Loveling.

Virginie Loveling is nog midden ons. Wij begroeten in haar de eerste nog levende figuur van de Vlaamse schrijvers, wier namen een schitterende rij, een kostbaar snoer van schoonheid en kunst vormen. De 17^{de} mei a.s. zal Virginie Loveling haar tachtigste jaar bereiken en in de blijdschap van vrijheid en vrede hopen wij de Nestorinne van onze Vlaamse letteren, als wij haar zo mogen betitelen, met buitengewone hartelijkheid en liefde te vieren.

Zo zij de oudste is, is zij tevens de grootste. Dat andere schrijvers, als Stijn Streuvels en Cyriel Buyse haar opvolgden als novellenschrijvers en de rechtmatige gunst van 't publiek tot zich trokken, is geen afbreuk aan haar roem. Virginie Loveling is wel van onzen tijd gebleven, doch een halve eeuw van hier was zij reeds de erkende vertegenwoordigster van hetgeen onze Vlaamse woordkunst als fijnste had. Thans op haar vondeliaansen ouderdom, gaat ze voort, met vondeliaansche kunst- en levenskracht, de letterkunde te beoefenen. Doch niet verder over Virginie alleen. In de Vlaamse Letteren scheiden wij haar niet van haar zuster Rosalie, nu veertig jaar geleden, in 't midden van haar levensbaan, den 4 mei 1875, overleden. Beide zusters werden in Nevele geboren en het was Max Roose die het dichtelijk zusterpaar de Nevels Nachtegaleen heeft genoemd.

Zij stonden in de jaren zeventig beiden reeds zo hoog dat Busken Huet er zich over verbaasde dat ze werken van zulke hoge kunstwaarde konden voortbrengen en dit rekende hij het ganse Vlaamse volk aan als een bewijs van kunstvaardige aanleg. Dat zij misschien de klaarste uiting waren van hun tijd, zegt de uitstekende criticus met de woorden dat hun werk 'gezien is in een nieuw licht, in een andere stemming, de stemming der half sceptische half sentimentele 19^{de} eeuw'. De verbazing van de begaafde Hollander klinkt bijna grappig als hij uitroept: 'Men staat verwonderd dat uit een dorpje bij Gent, verzen en novellen kunnen voortkomen, zo volmaakt als er hier en ginds in de bundels der dames Loveling aangetroffen worden.'

Of het in Gent niet geleidelijk klimt: van Duyse, Ledeganck, de Lovelingen! Lees 'De Verzoening', van Rosalie, en 'Het Buitenmeisje' en 's Morgens vroeg' van Virginie, en, diep in uw hart ontroerd, zult gij voelen met welke eenvoudige middelen de hoogste kunst te bereiken is, of eerder hoe grote kunst eenvoudig zal wezen.

Dat buitenmeisje, dienstmaagd in de stad geworden, ziet er stil uit. De mensen zijn braaf voor haar en vragen of zij tevreden is:

'Zij knikte ja, zij zweeg en ging In de kelderkeuken staan, En zag omhoog door 't vensternaam op straat de voeten gaan.'

Is het mogelijk, met twee versjes meer te schilderen, meer op te roepen voor de geest? Ge ziet haar staan in de kelderkeuken, fris in haar kraaknet dienstmaagdkleed, doch bedrukt, heimweeïg omhoog turend, door 't vensterraam en ze ziet alleen voeten voorbij stappen. Een steeds uitzicht,

vreemder en bevreemder voor een buitenmeisje is er niet. En daar onmiddellijk achter, dit tafereel, meer geschilderd en helemaal af: 'Toen dacht zij aan het groene veld en aan haar ouders hut. Daarover waait hoog de populier En de vlierboom staat aan den put.'

Wat een tegenstelling met die diepe kelderkeuken, kraakzindelijk met Delftachtige steentjes en glimmend koperen keukengerei, ja, maar toch een kelder, en die gaande voeten voor 't venster en... het groene veld, de hoge waaierende populier en een vlierboom, met witte bloemenwaaiers of purperen bessen, aan den bornput waarover schuins de zwingel steekt, en zij, buitenmeisje, in de deur van die hut!

Onze lezers vergeven ons voor eenmaal die leeraarstoel. Zij behoeven dien uitleg niet om al de schoonheid van het versje te gevoelen. Rosalie Loveling vertaalde Trina, een vertelling uit het platduits van Klaus Groth. Van haar is de bekende novelle 'Meester Huyghe'.

Van Virginie: 'In onze Vlaamsche gewesten', 'Sophie', 'een dure eed'. Op 17 mei zal heel Vlaanderen, heel België in Gent zijn om Virginie Loveling te vieren, om Rosalie te herdenken, zusters naar 't bloed, en naar de geest nog inniger verenigd dan Betje Wolf en Aagje Deken, even natuurlijk, oorspronkelijk en wakker als deze, en nog dichtelijker. (Het Vlaamsche Nieuws)

11 augustus 1915

Verdronken

Auguste Braet, landwerkman, 75 jaar, wonende Ooschekouter, is donderdag in de Schipdonkse vaart verdronken. (Vlaamsche Post)

23 september 1915

Steun aan de Nevelse krijgsgevangenen

De Nevelse soldaten-krijgsgevangen in Duitsland worden niet vergeten. Sinds Pasen is er al voor 325 fr. (kantienen, geld) naar hen verzonden. De krijgsgevangenen zijn de inwoners dankbaar voor hun milde giften. Doch het koude seizoen is aanstaande.

Om kledingstukken naar onze krijgsgevangenen te kunnen zenden en ze verder bij te staan, wordt er zondag aanstaande in de kerk onder de missen

ene omhaling gedaan. Mogen de bijdragen mild zijn voor onze soldaten in Duitsland. (Het Volk)

1 oktober 1915

Tramlijn opgebroken door Duitsers

Duitse soldaten van Gent, onder leiding van geniemannen, begonnen zonder iet of wat, op een goede morgen, langs de tramlijn Gent-Ruiselede, met de aarde van rond de riggels te scheppen en de koppelstukken open te vijzen. De riggels werden opgeheven en op zijde gelegd, en de dwarsbalken uit de aarde getrokken. Tramwagens juist voor de opengebroken plaats, werden er eind voor eind, mee volgeladen.

't Volk van Nevele stond er met lede ogen langs de tramlijn naar te kijken. Geen mens die iets vermocht en geen Duitser die er zich aan stoorde. Het waren vooral de lange rechte lijnen die opgebroken werden. Het opbreken van enkele kilometers lang, kostte geen dag tijd. (Vrij België)

14 oktober 1915

Diefstal in Vinkt leidt tot gevangenisstraf

De aangehouden Augusta Van Dommel van Vinkt had van Lodewijk Van Braet, eveneens van Vinkt, een som van 2.000 fr. gestolen. Zij werd op de rechtbank van Gent, in zitting van 20 mei 1915, verwezen tot één jaar gevangenis met onmiddellijke aanhouding. Madelena Maenhout van Vinkt werd voor heling van gestolen goederen, verwezen tot zes maanden voorwaardelijk. De betichten en het openbaar ministerie hadden beroep aangetekend. Het Hof heeft de straf van Van Dommel bekrachtigd en die van de verheelster op vijf maanden en 26 fr. voorwaardelijk gebracht. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

15 oktober 1915

Kiekendieven

Op 24 mei laatstleden werden kiekens gestolen bij Petrus De Beule van Nevele. Daarvoor worden drie inwoners van Nevele veroordeeld: Remi en Richard Behaegel (tot één maand gevangenis en 26 fr. boete, voorwaardelijk voor vijf jaar) en Oscar Meganck (twee maand gevangenis en 26 frank). (Het Volk)

16 oktober 1915

Herbegaving Belgische militairen in Merendree



*De stoffelijke resten van de Belgen die sneuvelden op 13 oktober 1914
werden voor de kerk van Merendree herbegraven.*

Een aantal stoffelijke overschotten van Belgische soldaten is met toestemming van de Duitsers opgegraven aan de Schipdonkse Vaart. Zij

waren daar met heel wat Duitse soldaten begraven. De gemeente heeft op de begraafplaats een zwaar eiken kruis laten oprichten, met als opschrift: 'Hier rusten de dappere Belgen, gesneuveld op het veld van eer in Merendree de 13^{de} oktober 1914. Heer, geef hun de eeuwige rust!'. (De Legerbode)

21 oktober 1915

Eredienst voor de gevallen Belgische soldaten in Merendree

Ter gelegenheid van de verjaring van de veldslag die hier op 13 oktober 1914 plaats had langs het Schipdonkkanaal had in de kerk van Merendree een plechtige lijkdienst plaats die door veel parochianen werd bijgewoond. De moeder van een der gesneuvelden, Mevr. Roelants uit Schaarbeek, was aanwezig en had het graf van de vier gesneuvelden, die nog op het kerkhof



van Merendree rustten, smaakvol versierd met kronen en bloemen. De Duitse soldaten die in Merendree verblijven, hadden er aan gehouden ook hulde te brengen aan de gesneuvelde Belgische soldaten. In alle stilte was op het graf een kroon neergelegd, met het opschrift: *Von Deutschen Kameraden*. (De Vlaamsche Post)

Wachtmeester Roelants die sneuvelde aan de Kalebrug op 13 oktober 1914.

24 oktober 1915

Voor onze jongens

Naar de Nevelse krijgsgevangenen in Duitschland is verzonden vanwege de parochianen van Nevele (na omhalingen in de kerk): 1° een kantien van 5 fr., 2° een pak met broek, onderbroek, lijfrok, sjerp, 2 paar kousen, 2 hemden, 1 stuk zeep, handdoek. (De Vlaamsche Post)

3 november 2015

Boomkap

De Duitsers kappen in de omgeving van Hansbeke alle bomen om en vervoeren die per spoor. (Belgische Standaard)

2 december 1915

Gekwetste soldaat uit Lotenhulle overleden in koninklijk paleis

In het Koninklijk Paleis van Brussel is een van onze gekwetste soldaten overleden. Het is Basiel De Pestel van het 24e linieregiment, 23 jaar en afkomstig van Lotenhulle. Zaterdag laatst werd hij begraven op het kerkhof in Evere. De ongelukkige die eerst in het Rode Kruis gesticht der Chartreuzenplaats verbleef en dan naar het Koninklijk Paleis was overgebracht, raakte gekwetst tijdens de gevechten van 18 augustus rond Tienen. Hij had tijdens die gevechten een been verloren. (Het Volk)

18 januari 1916

Collectie Roels uit Merendree op bloemententoonstelling

De aanblik der voornaamste zaal met haar groot middenperk van bloeiende azalea's uit de verzameling van de heer Roels van Meerendree was verrukkelijk. Behalve enige prachtexemplaren van dracena-planten, palmen en laurieren, verdienden ook de verzamelingen van orchideeën, cyclamen, aspedistras en gepanacheerde Lugustrum aandacht. (De Vlaamsche Stem)

21 januari 1916

Zedenzaak

Van Overbeke Camiel van Vosselaere, voor openbare zedenschennis aldaar gepleegd, is verwezen tot twee maand gevangenis en 26 fr. boete. (Het Volk)

22 januari 1916

Vergadering landbouwcomice⁴

Zondag, 30 dezer, algemene vergadering te Nevele om 3 uur, in het stadhuis. Er zal gehandeld worden over kosteloze uitdeling van zaai- en plantgoed, over aankoop van meststoffen en voedermiddelen, enz. Nieuwe leden zullen aanvaard worden. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

***** LANDBOUWCOMICE NEVELE. *****	
LIDKAART.	
Het Bestuur van het comice NEVELE verklaart dat <i>M. De Meulenaere</i> hand te <i>Nevele</i> deel maakt van gezegd comice.	
Wij verzoeken dat hij ontslagen worde van opeischingen van KWEEKDIEREN, ZAAD, PLANTGOED & ZAAIGRAAN , alsmede van DEZE VOEDERMIDDELS die hij volstrekt noodig heeft tot onderhoud en voeding van gemelde dieren, om aldus onzen veestapel te zien vrijwaren van een gewissen ondergang.	
DE SECRETARIS, A. CLAEYS.	DE VOORZITTER, E. DE KERCHOVE D'OUSSELGHEM.
TYP. FAUT-VANDEWALLE, AELTRE.	

Lidkaart van het Landbouwcomice van Nevele.

⁴ Landbouwcomices bestaan al vanaf halverwege de 19^{de} eeuw. Het was de bedoeling van de Belgische overheid om landbouwers te bereiken, door hen lokaal te organiseren. De landbouwcomices spelen en speelden op heel wat plaatsen een belangrijke rol door het organiseren van soms nog altijd bestaande landbouwtentoonstellingen en (jaar)markten, maar raakten op de achtergrond door de succesvolle verenigingen en werking van de Boerenbond.

3 februari 1916

Controle

Op maandag 7 februari, om 9 ½ uur, moeten de weerbare mannen voorzien van eenzelvigheidsbewijs en meldekaart de controlevergadering bijwonen vóór het gemeentehuis. Deze die nog geen meldekaart bezitten en geboren zijn vóór den 7 februari 1899, moeten er ook aanwezig zijn. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

10 februari 1916

Een maand gevangenis voor slagen

Achiel Brusseel en Gentiel Saelens, beiden van Nevele, kregen voor slagen aan Edmond Langerart, eveneens van Nevele, één maand gevangenisstraf en 100 fr. boete. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

11 februari 1916

Inschrijvingen bij het landbouwcomice Nevele

Er werd ingeschreven voor 11.000 kg superfosfaten; 10.000 kg. chloorpotassen; 5.000 kg thomasslak; 6.000 kg kainist en 12 schepen beir. Deze laatste meststof is voor het ogenblik niet verkrijgbaar. We doen nieuwe voetstappen en hopen binnenkort gedeeltelijk voldoening te bekomen. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

17 februari 1916

Nieuwe leden voor landbouwcomice in Nevele

Nieuwe leden: Wille, August; Van Loocke, Adiel; Coddens, August; Welvaert, Jules; Welvaert, Arthur; Welvaert, Henri; Wed. Van Landuyt; Wed. Dhondt; Ardeel, Aug.; Martens, Bruno; De Vlieger, Petrus; De Vlieger, Edward; Vervijnck, Karel; Fiers, Kamiel; De Neve August; De Clercq-Vercruysse; allen van Aalter.

Sucaet, Jan; Verschelde, Emiel; Moerman, Michel; Claeys, Achiel; Schollier, Louis; allen van Meigem.

De Buck, Bernard; Vermaele, Jules; De Keyzer, Petrus; De Deurwaerder, August; Van den Driesche, L.; De Vreeze, Edward; Eelbode, Alfons; allen van Nevele;

Claeys Leonce; Sergeant, Charles; Coen Florent in Vosselare en Baele Kamiel

in Hansbeke.

De bijdragen mogen betaald worden aan René Schelstraete. ('t Landbouwleven)

17 februari 1916

Burgerwachters opgeëist door Duitsers

Al de leden der burgerwacht van Deinze en van Wontergem, Gottem, Zulte, Asper, Eke, Deurle, Vosselare, Nevele, Poesele, Lootenhulle, Poeke en Wontergem worden opgeëist om zich op 26 november, om 10 uur 's morgens (Duits uur), te bevinden aan het station van Deinze. (Gazette van Gent)

18 februari 1916

Zwaan

Aangekomen in Nevele langs het kanaal van Schipdonk een witte zwaan. Inlichtingen bij de politiecommissaris. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

24 februari 1916

Kaarsen gestolen in kapel

Zondag bestadigde men dat er ingebroken was in de kapel van den Oostbroek en dat alle kaarsen gestolen waren. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

13 mei 1916

Freule Ide de Kerchove d'Exaerde werd 103 jaar oud

Op 23 februari overleed in Nevele, de 103-jarige freule Ida de Kerchove d'Exaerde. Zij was geboren op 6 december 1813.

Toen haar plechtig jubileum op 6 december 1913 in Nevele gevierd werd, was het haar neef, Mgr. de Kerchove, abt van den Cessarsberg in Leuven, die de mis zong, bijgestaan door Dom Pius de Kerchove, benedictijn te Maredsous, haar kleinneef. De overledene was de tante van baron Eugène de Kerchove d'Exaerde, senator, van baron Raymond de Kerchove d'Exaerde, gouverneur van Oost-Vlaanderen, enz.



*Ida de Kerchove d'Exaerde naar een schilderij van Prosper Böss.
(foto: Em. Dossche)*

Heel wat van haar kleinneven en achterkleinneven strijden aan het Belgische front.

Mejuffr. de Kerchove had niets van het begrip der zaken verloren. De indringers hebben overigens hare woning geëerbiedigd en op de poort geschreven: 'Hier woont een honderdjarige vrouw, verboden er te verblijven of te rekwireren.' Tijdens het gevecht in Nevele had een meid van de honderdjarige een kogel opgevangen toen zij op de kamer van haar meesteres verbleef. (De Legerbode)

Mejuffr. de Kerchove is in Mariakerke begraven, in afwachting van de overbrenging naar de familiekerk in Lede.

13 mei 1916

Vader verdwenen Alma uit Bachte-Maria-Lerne doet wanhopige oproep

Alma Claeys, 17 jaren oud, dochter van Bernard Claeys, landbouwer is sinds zaterdagnacht spoorloos verdwenen. Het meisje, goed van gedrag, had die vrijdag de hele dag, zoals gewoonlijk naarstig gewerkt. Zij heeft met haar

werkkleren die bevuild waren, 's nachts het huis verlaten zonder iets van haar andere kleren of wat haar ook toebehoorde mee te nemen. Niemand heeft iets gehoord. 's Morgens vond men de achterdeur los, die 's avonds met een grendel was gesloten,

Niet het minste spoor werd ontdekt en alle opzoeken ten allen kante door de overheid ondernomen, bleven tot hertoe vruchteloos.

Alma Claeys is niet zeer groot, maar kloek van gestalte, blond van haar. Zij droeg zoals hoger gezegd haar werkkleren met haar witte voorschoot en fluwelen sloefen.

Personen die inlichtingen kunnen verstrekken, worden dringend verzocht die tegen goede beloning te doen bij Bernard Claeys, landbouwer in Bachte-Maria-Leerne. (De Gentenaar, De Landwacht. De Kleine Patriot)⁵

16 juni 1916

Droeve tijding in Nevele

Verleden week is hier de droeve tijding aangekomen dat Theopheel Mortier, zoon van Eduard en Emma Van Oost, gesneuveld is. Insgelijks vernemen we met spijt dat Adiel Snauwaert en Jules Meganck gesneuveld zijn. Aan deze drie beproefde families onze innige deelneming. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

17 juni 1916

Drainering in Poeke en Poesele

Landbouwers van Poeke en Poesele wijzen op de goede uitslagen bekomen door het draineren van het land. Reeds dit jaar zullen de kosten verleden jaar gedaan, betaald zijn. (De Gentenaar, De Landwacht. De Kleine Patriot)

18 juni 1916

Kunstenaar uit Nevele

(...) Onder de verschillende geschenken dienen vooral twee vermeld: het prachtig geslaagd geschilderd portret van E. H. Broutyn en een wonderschone print, in pentekening, dat tot tegenstuk van het portret dient.

⁵ Deze zaak kwam eveneens aan bod in 'Moord, misdaad en machtsmisbruik in het land van Nevele' (deel II), tijdschrift Land van Nevele, december 2016.

Beide stukken zijn het werk van een parochiaan: Felix Beryngier⁶, kerkschilder en bestuurder van onze gemeentelijke tekenschool.

De heer Beryngier mag met rechtmatige fierheid opzien naar beide gewrochten, en de gemeente Nevele mag zich met reden verheugen over het bezit van een zo talentvol man die helaas zijn kunst misschien wel een weinig te verborgen houdt. Moge de kunstenaar in het vervolg van zich doen spreken. (Het Volk)



Felix Beryngier hier vooraan op de foto in het schildersatelier van Theodoor Janssens in 1896.

⁶ Beryngier Felix, geboren op 13 juni 1871 in Jabiunkau en overleden op 16 oktober 1926 in Nevele op 55-jarige leeftijd; echtgenoot van Dossche Leonie.

31 juli 1916

Lijk van een verdwenen meisje teruggevonden in Vosselare

Zoals onze lezers zich wel zullen herinneren, verdween op 6 mei van dit jaar Alma Claeys, de 17-jarige dochter van landbouwer Bernard Claeys, wonende in de gemeente Bachte-Maria-Leerne. Alle mogelijke opzoeken om het meisje terug te vinden bleken vruchteloos.

Woensdag heeft men het in ontbinding verkerende lijk bij het pikken aangetroffen in een korenveld. Een koord was aan de hals gesnoerd. Er is zeker misdaad in het spel. De afschuwelijke moord verwekt hier te ronde veel opspraak, zoals men zich wel kan voorstellen. Het parket wordt alle stonden verwacht. (Het Vlaamsche Nieuws)

27 november 1916

Over een oplichter uit Lotenhulle

De politiecommissaris van Drongen werd maandagmorgen verwittigd dat bij de familie De Cloedt, Beekstraat in Drongen, door een onbekende persoon een os ter waarde van ongeveer 1.800 fr. was binnengebracht. De kerel was onmiddellijk vertrokken om de os aan den man te brengen. De politie hield de wacht. Rond 6 uur 's avonds kwam de zonderlinge kerel naar de Beekstraat terug. Hij had de os nergens kunnen verkopen. Ziende dat de politie in een hinderlaag lag, nam hij de vlucht over de velden, doch hij had zonder der waard gerekend. Niettegenstaande de duisternis snelde de politiecommissaris met zijn agenten de dief achterna en lukte erin hem aan te houden.

Het ging om een zekere Karel Van der linden, afkomstig van Lotenhulle. De os was gestolen bij de weduwe Van Hulle in Hansbeke. De aangehoudene, die rond de 50 jaar oud is, is niet aan zijn proefstuk toe. Hij had in het omliggende van Hansbeke al een zestal ossen gestolen. Vanderlinden, die in banbreuk verkeerde en reeds tien jaar onder de waakzaamheid der politie stond, werd dinsdagmorgen door de politiecommissaris gevankelijk naar de gevangenis van Gent overgebracht en ter beschikking van het parket gesteld. (Het Vlaamsche Nieuws)

4 december 1916

Een merkwaardige geschiedenis uit Lotenhulle

Laatst werd gemeld dat Karel Van der Linden van Lotenhulle, in Hansbeke een stier stal en pogingen in het werk stelde om dat beestje voor 1.800 fr. te verkopen. Hij werd echter gepakt en in de handen van het gerecht geleverd. Die Van der Linden is een kerel waarover een boek zou geschreven kunnen worden. Hij is 45 jaar oud en bracht er daarvan 27 door in de gevangenis. Laatst was hij opnieuw vrijgekomen en maakte dan enige dagen goede sier. Hij schreef brieven met de schrijfmachine en mengde die met advocatenbrieven. Hij liet zeggen dat hij van een oom uit Amerika 11,5 miljoen frank had geërfd. Het geld – zilver en goud – zouden in kisten aankomen in Amsterdam. Maar om het te kunnen lichten moest hij de kosten kunnen betalen.

Er waren direct vier à vijf bezitters die hem een belangrijke som goud en zilvergeld ter beschikking stelden. Hij liep er mee in zijn zakken rond en kon zich buitengewoon aanstellen. Hij betaalde iedereen terug van wie hij had gestolen, behalve een boer die hem een boterham had geweigerd.

Voor twee arme huishoudens die hem te eten hadden gegeven en te slapen gelegd, zou hij elk een eigen huis bouwen en reeds was hij in onderhandeling met een grondbezitter, die gelijk dacht dat het gemeend was, aangezien hij veel geld op zich droeg.

En Van der Linden was de grote man en deed aan leven en drinken tot het geld op was zodat hij een os moest stelen om zijn leventje te kunnen voortzetten. En 't schoonste van heel de historie is nog dat er een onderzoek is ingesteld bij personen die hem geld gaven, namelijk om te weten of ze dat niet deden om daarmee grote winsten te maken. Om die reden is het parket vorige donderdag in Lotenhulle geweest. (Het Vlaamsche Nieuws)

2 december 1916

Voordracht cultuuroverste van Bachte-Maria-Leerne

Na de vespers zal in de gemeenteschool en op de boomgaarden door Adolf Lemaitre, cultuuroverste in Bachte-Maria-Leerne, een voordracht worden gegeven over: "Fruitkweek en verzorgen der boomgaarden." (Het Volk)

13 december 1916

Kalveren gestolen in Poesele

In Poesele zijn woensdagnacht uit den stal van landbouwer De Paepe twee kalveren gestolen ter waarde van ongeveer 1.500 fr. De Paepe heeft dadelijk het gerecht verwittigd. (Het Vlaamsche Nieuws)

21 december 1916

Twee varkens ontvreemd in Meigem

In Meigem werden twee varkens ontvreemd van landbouwer Scholier. (Belgisch dagblad)

20 juni 1917

Jachtwachter krijgt slaag

Bruno Delarivière, jachtwachter bij graaf t' Kint de Rodenbeeke, bemerkte twee mannen die op zijn meesters goed met stokken aan het stropen waren. De jachtwachter kreeg slaag van hen. Voor die feiten werden ze naar de rechtbank van Gent verwezen. Gustaaf Vincent, werkmán in Gent, kreeg tot 9 maanden gevangenisstraf en 100 fr. boete. Alfons De Wolf, landbouwer in Lotenhulle tot 7 maanden gevangenisstraf en 100 fr. met onmiddellijke aanhouding. In beroep heeft het Hof eenvoudig de straf behouden, doch zonder de onmiddellijke aanhouding. (Het Vlaamsche Nieuws)

18 december 1917

Straf voor heling

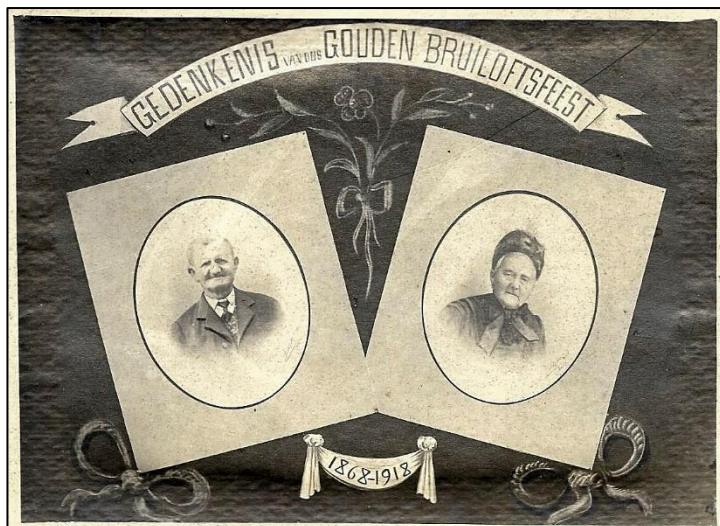
Voor de heling van bomen en hout, gestolen bij Karel Vande Waele, deurwaarder, krijgt Kneuvelds Triphon, dagloner in Nevele, bij verstek een maand gevangenisstraf en 26 fr. of 8 dagen in de gevangenis. (Het Volk)

17 februari 1918

Gouden bruiloft in Zeveren

Morgen maandag vierten de echtelingen Leo Rutsaert en Marie Verdegem uit Zeveren hun gouden bruiloftsfeest. Het huwelijk werd ingezegend in Drongen op 18 februari 1868, door den oom van de bruid, de heer Verdegem, toen archivaris en pro-secretaris van het bisdom Brugge en

erekanunnik van de hoofdkerk. Hij overleed in 1888 op 95-jarige leeftijd, als laatste overlevende der Geloofsbelijders van Wezel uit 1813. Van de 11 kinderen zijn er nog 8 in leven. Eén van hen is priester en een dochter is lid van de Arme Klaren van Roeselare. (Het Volk)



Het gouden echtpaar uit Zeveren, Leo Rutsaert en Marie Verdegem.

*Leo Rutsaert (*Aalter 26.06.1841) zn. van Karel Lodewijk
en Coleta De Sutter.*

*Marie Seraphina Verdegem (*Drongen 16.04.1842) dr. van Jan Baptiste
en Carolina Dias.*

20 oktober 1918

Frontlijn

Het Frans leger heeft Tielt genomen. De ruitery is naar de Leie getrokken en de lijn loopt nu tot Lotenhulle, Vinkt en aan de Leie tot Gottem/Wielsbeke. (Het Vaderland)

9 november 1918

Hoe onze troepen over het Afleidingskanaal van de Leie trokken en de vernielingsrazernij van de Duitsers⁷

Dezer dagen werden hardnekkige gevechten geleverd bij het kanaal van Schipdonk, waar de Duitsers zich verschansten in vaak zeer sterke stellingen. Zij hadden burgers gedwongen om die te maken. Dichtbij een brug, bezette een compagnie een front van slechts 150 meter met 42 machinegeweren. Maar onder de krachtige druk van de Belgische troepen en door successen van de geallieerden meer zuidelijk, waren de Duitsers verplicht de linie van het Kanaal van Schipdonk te verlaten en zich terug te trekken achter het Kanaal Gent-Terneuzen. Onze troepen lieten zich niet bedriegen door de tegenaanvallen, die de vijand tijdens de aftocht uitvoerde. Zij hielden voeling met de vijand, ondanks de hardnekkige verdediging van de achterhoede met de vele machinegeweren.

Onze soldaten vielen langs alle kanten aan en vorderden zonder ophouden in de richting van Zelzate. De torens van Gent waren zondag al in zicht. Ik liep door de kalme en bekoorlijke landschappen van het Meetjesland, onsterfelijk gemaakt door onze Vlaamse romanschrijvers. Helaas, hoeveel schoonheid is verzwonden. Hansbeke, Landegem, Nevele, Sint-Martens-Latem en Drongen zijn droevig beschadigd. Bijna overal deed de vijand de kerktorens springen. Veel inwoners, die in de kelders bleven, werden vergiftigd door gifgranaten. In Hansbeke alleen al telde men 27 doden. Een gedeelte van de bevolking vluchtte weg en keerde terug wanneer hun dorpen bevrijd waren. Ik heb er zien wenen voor hun omgewoelde velden, neergevelde bomen, huizen in puin, de meubels wild door de Duitsers vernield, die in hun woede alle mogelijke ongelukken hebben teweegebracht.

Tijdens mijn pijnlijke bedevaart, hoorde ik, rondom mij, het bulderen van het kanon, het geknetter der geweren en machinegeweren. Het zijn de laatste Duitse detachementen die door onze soldaten worden weggejaagd op de westoever van het Kanaal van Terneuzen en uit de omstreken.

⁷ Zie ook J. Luyssaert e.a., Nevelse gemeenten onder vuur en Duitse bezetting. Kleine mensen in de Groote Oorlog (1914-'18), in *Het Land van Nevele*, jg.39 (2008), afl. 4b, p. 158-170.

Ziehier een Belgisch regiment, muziek aan het hoofd, met wapperend vaandel, dat zijn intrede maakt in een dorp, waarop de Duitse granaten neerploffen. Een onbeschrijfelijke ontroering overmeestert mij wanneer ik het flink, kalm en fier uitzicht van deze mannen bewonder, die hun land bevrijden en vastberaden naar een volledige en aanstaande zege trekken. (De Legerbode)

9 november 1918

Merendree geplunderd en verwoest



Beschadigde woning in het dorp van Merendree.

Het belangrijke dorp Merendree kreeg betrekkelijk weinig te lijden van het bombardement, maar werd geplunderd en verwoest door de Duitse soldaten.

Uit alle plaatsen waar mannen hebben gelogeed, huizen, hoeven, kastelen, stijgt een verpestende reuk op. De meubels zijn verbrijzeld, al wat er in stak ligt overhoop, bemodderd en bevuild. De veldkeukens werden in het salon van het kasteel geplaatst. Prachtige satijnen panelen werden van de muren gerukt om baden en pannen te reinigen. In het park en op de baan werden bomen tot dicht bij den grond afgezaagd, zonder enig militair nut, uit vernielingsrazernij.

Voor een ingestort huis, ontmoet ik een tragische groep inwoners, die uit hun woonplaats waren gevlucht tijdens het gevecht. Zij kwamen terug

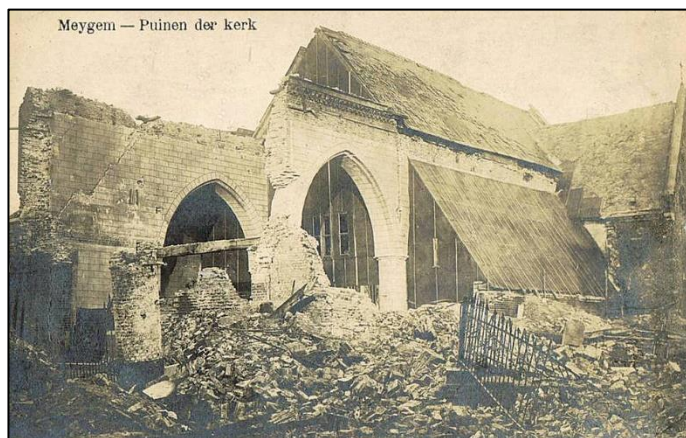
wanneer de Duitsers uit het dorp werden gejaagd. De vader houdt een kind op elke arm. De oudste zoon, 13 jaren oud, heeft zijn twee zusterkes op een kruiwagen aangebracht; de vrouw heeft een wicht aan de boezem. Allen staan stom van de akeligheid en zot van verdriet, voor de as van hun verwoeste aard. Verder trok ik voorbij een hulppost waar de vlag met het Rode Kruis van Genève wappert. De vijand heeft hem meedogenloos gebombardeerd. Een niet ontplofte granaat zit in den gevel, juist onder het kenteken van het Rode Kruis.

Heel de wereld moet het nummer te kennen van het regiment dat hier met wilde woede alles heeft verwoest; het is het 381^{ste} infanterieregiment. En, tragisch contrasterend met deze wandaden gepleegd door deze bandieten, wapperen de driekleurige vlaggen aan de vensters van de door granaten doorschoten huizen. (De Legerbode)

9 november 1918

Bijna een tweede IJzer aan kanaal en Leie

Het kanaal van Deinze naar Eeklo of De Schipdonkse Vaart was sedert het einde van de vorige en het begin van de huidige maand het toneel van de allerhevigste gevechten tussen Duitsers aan de ene en Belgen, Engelsen en Fransen aan de andere kant.



De puinen van de kerk van Meigem.

De Schipdonkse Vaart werd in de jaren veertig van de vorige eeuw gegraven om de overstromingen tegen te gaan die de streek vroeger herhaaldelijk teisterden. Zij voert het overtollige water van de Leie naar de Noordzee en dient ook tot afleiding van het vuile water van de Spiere, dat herhaaldelijk het Leiewater verpest. De Schipdonkse vaart kruist op het grondgebied van Merendree-Durmen met de vaart van Gent naar Brugge; daar zijn twee hevels (siphons) aangebracht die het vuile water der Schipdonkse vaart langs onder de Brugsche vaart door, weer in eerstgenoemde vaart brengen, die het naar de zee meevoert.

Wie had ooit gedacht dat langs die kleine vaart zulke bloedige gevechten zouden geleverd worden? Wat de duur der gevechten en de uitgestrektheid van het water betreft is 'een tweede Yzer' wel wat overdreven, maar dat de strijd er uiterst hevig was, dat bewijzen de talrijke verwoeste dorpen langs het kanaal heen.



De puinen van de kerk van Vosselare.

Reeds werd hier op de verwoesting van Merendree gewezen. Zomergem en Landegem zijn er voor het allerminst er even erg aan toe. Het gemeentehuis van eerstgenoemde belangrijk dorp van 8.000 inwoners en een menigte huizen, zijn nog enkel goed om afgebroken te worden; een groot deel der kerk vormt nog slechts een puinhoop. Evenzo is het in Landegem gesteld van het dorp tot aan de statie. De kerken langs de vaart hebben overigens veel

geleden. In die van Landegem, Leerne, Meigem, Nevele, Poesele en Vosselaere kan geen mis gelezen worden, zo erg zijn ze toegetakeld. De priesters der parochies doen de mis in een af andere kapel, meestal enkel groot genoeg om een tiende der bevolking te bevatten. Als 't weer het enigszins toelaat horen de mensen op straat hun zondagmis en de goede God zal er hun wel een dubbele verdienste om toerekenen.



De noordzijde van de beschadigde kerk van Poesele waarvan de toren door de Duitsers was opgeblazen.

De inwoners der getroffen gemeenten keren langzamerhand in hun haardsteden terug en richten zich daar zo goed of zo kwaad het gaat, weer in; ofwel, als zulks bepaald onmogelijk is, gaan zij bij een of ander minder beproefde buur inwonen. 't Ergste is dat de winter daar is, die aan herstelling weinig laat denken, zo veel te meer daar steen, pannen, kalk on alle

materialen volledig ontbreken. Honderden huizen zijn vernield en elke gemeente beschikt slechts over een zeer gering getal metselaars en timmerlieden om dat alles te herstellen, en de schade aan een enkel huis soms weken en zelfs maanden werk vraagt. Daar zou kost wat kost en zoo gauw mogelijk dienen in voorzien te worden.

13 november 1918

In de streek van Leie en Schelde

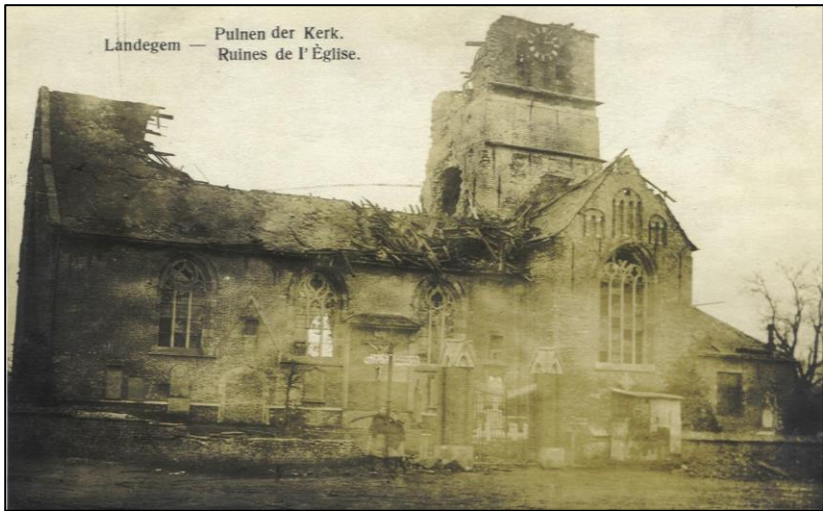


De zwaar beschadigde kerk van Hansbeke zonder toren.

In de streek van Leie en Schelde zijn onze jongens het Kanaal van Schipdonk overgestoken. Thans bevinden onze voorwachten zich voor Gent, over Drongen en Zwijnaarde. Onze legioenen volgend, ben ik Harelbeke doorgetrokken, Landegem, Sint-Martens-Latem, Drongen.

Hemellief wat heeft de Duitse artillerie hier feest gevierd. In Hansbeke en Landegem is de kerk opgeblazen. De meeste huizen van de agglomeratie zijn beschadigd. Enkele burgers werden het slachtoffers van de beschieting. In Hansbeke telde men een dertigtal doden, meestal bezweken door stikgas.

Het is een triestig schouwspel langsheen de wegen van Vlaanderen, al die stakkerds te zien dolen, die door het huidige offensief verplicht waren tijdelijk hun haardstede te ontruimen. Die vlucht naar Egypte herinnert aan deze van 1914. Voor de Duitsers de plaats poetsten, hebben ze overal het vee uit de stallen geroofd. Vooral Deinze is zwaar getroffen. Daar vielen na de plundering van de stad 170 burgerdoden. (De Belgische Standaard)



De puinen kerk van Landegem.

29 november 1918

De puinen van Landegem

De gemeente dient vermeld onder deze die het meest onder de oorlog te lijden hadden. Het dorp gelegen op de rechteroever van de Caele en de Schipdonksevaart, is schier niets anders meer dan een puinhoop.

De kerk heeft nog enkel vier doorschoten muren en nog een stomp van een het onderdeel van de toren, welke vroeger zo statig boven het dorp uitstak. Hij schijnt te wenen over de gesneuvelde Belgische soldaten die aan zijn voet begraven liggen. Ik heb er acht afzonderlijke graven geteld, waarop de helmen van de dappere gevallen waren geplaatst.

In een gemeenschappelijk graf ernaast rusten, naar men mij verzekerde, vijftien hunner wapenbroers, zodat met deze die hier en daar in het open

veld begraven lagen het aantal gesneuvelden op 30 wordt geraamd. Maar men meent dat onder de puinen der kerk verscheidene lijken van Duitsers zullen gevonden worden als het werk der opruiming zal geschieden. De kerk bezat enige schilderijen van waarde zoals die van het hoogaltaar, de marteldood voorstellende van de H. Blasius, patroon van de parochie. Dit schilderij is gered, maar slechter is het gesteld met dat van de zijwand van de kerk, voorstellende verschillende taferelen uit het leven van O.L. Vrouw. Zij zijn erg beschadigd en sommige helemaal verloren. De zeer kunstig gebeeldhouwde communiebank is niet meer te vinden.



De graven van de gesneuvelde Belgen voor de kerk van Landegem.

't Gemeentehuis is volledig in puin, zoals vele andere woningen. Sommige huizen staan nog wel recht, maar zij ondergingen zoveel treffers dat ze niet meer bewoonbaar zijn. De inwoners die gevlucht waren, vinden hun meubels, beddengoed en voorraad volledig vernietigd. Wat nog overbleef werd gestolen.

De brouwerij van de kinderen Meiresone is totaal vernietigd. Het dak aan het huis ligt op de puinen neergestort. Zelfde toestand met de huizen aan de brug. Van de nieuwe woning en de stallen van C. Martens, alsmede van

de confituurfabriek staat geen stukje meer recht. De molen aan de damwelf is ook verdwenen. In de Kerkstraat en de Vosselarestaat zijn nog enige huizen recht gebleven maar erg beschadigd.



De puinen van de brouwerij 'De Hoprank' in de volksmond brouwerij Meiresonne genoemd met uiterst links Edgard Meiresonne.

Op het kerkhof en rondom het dorp zijn veel diepe trechters in de grond geslagen van vier tot vijf meter doorsnede. Langs de vaart zijn de eikenbomen die zo lief de tragels⁸ versierden door de Duitsers afgezaagd, zoals alle ander bomen in de omtrek zodat het schone landschap van vroeger is veranderd in een ijdele woestijn.

Alhoewel men daar nu zeer ver kan zien, zal men de torens van Nevele en Vosselare niet meer ontwaren, want beiden liggen ook neergestort. Op de wijken is het al niet veel beter gesteld. In de Heirenthoek, Westhoek, Wilde, Kapellendries zijn de pachthoeven en de werkmanswoningen deerlijk gehavend. Sommige liggen gans plat. De boomgaarden die men hier aantreft, hadden veel te lijden. Menige fruitbomen zijn volkomen afgeslagen, andere zijn beschadigd.

⁸ Jaagpaden.



De puinen van het kasteel Boddaert op de Poeldendries.

Het kasteel van de burgemeester, senator de Kerchove d'Oesselghem, is ook niet gespaard gebleven. Vooral langs de achterkant heeft het veel geleden. Serren en muren van de moestuin zijn schier gans in gruis geslagen. De buiten van Mr. Boddaert werd tot de grond afgebroken door de Duitsers, die er een schat ontdekten van oude gouden en zilveren munten. De slachtoffers onder de burgerlijke bevolking zijn ten getale van vijf. Verscheidene dagen voor de ramp vertelde de burgemeester: 'Landegem is erg bedreigd en zal wellicht binnen enige dagen niet meer bestaan.' Ik twijfelde aan die voorzegging maar die is, helaas, maar al te nauwkeurig.

Mijn Landegem zoals het vroeger was, bestaat niet meer en er zal veel tijd nodig zijn om het weer uit puinen te doen oprijzen. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)



De puinen van Landegem dorp met links hetgeen nog overblijft van de woning Van Laere met daarnaast het totaal vernielde gemeentehuis.



De zwaar beschadigde woningen rechtover Landegem kerk.

1 december 1918

Oorlogstuig doodde landbouwer in Hansbeke

Toen de landbouwer De Mey, wonende Hammestraat, vrijdag boven zijn houtmijt een bussel strooi uittrok, viel een obus, die daar door de Duitsers in verborgen was, op de grond. Het springtuig ontplofte en de landbouwer werd zo erg gekwetst dat hij een tweetal uren nadien bezweek. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

4 december 1918

Plannen voor tram door Vinkt en Zeveren

Er zijn plannen voor een buurtspoorweg (tramlijn) van Maldegem naar Deinze, dus via Lotenhulle, Vinkt en Zeveren. De verbredingswerken van de steenweg waren al begonnen. Wanneer de lijn wordt gerealiseerd zal men met de tram van Oudenaarde tot in Holland kunnen rijden. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

4 december 1918

Nog geen tramverkeer

De buurtspoorwegen zijn bijna overal uitgebroken of onbruikbaar gemaakt. Op 4 december 1918 was de lijn Gent-Nevele enkel bereikbaar van Gent tot Drongen. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

7 december 1918

Militair vertelt over wedervaren nabij Nevele

19 oktober was een mistige morgen, geen enkel schot werd gehoord. Eindelijk reden wij vooruit door het bevlagde en weinige beschadigde dorp Ruiselede en dan Poekewaarts waar wij voor het dorp stelling namen en overnachten. De volgende morgen trokken wij door Poeke en Lotenhulle en namen om 10 uur stelling links van Poesele, voor Nevele.

De Duitse mitrailleuzen en kanonnen schoten nog, de onze veel minder. 's Avonds trokken we 200 meter achterwaarts om te overnachten in een hoeve. De volgende morgen vertrok onze groep naar het kasteel van Poeke, waar wij een lange tijd bleven. Enige obussen vielen in het park, dichtbij een batterij.

Na de middag vertrok de groep en nam stelling in vijf minuten voor het dorp

Nevele. Ik vond logement in een kleine hoeve op het Veldeke en bewoond door brave mensen, waar één van onze brancardiers ons kwam vervoegen. Enige vluchtelingen van Nevele waren daar ook en 's avonds vertelden die mensen hun lijden onder Duitse dwang. Wij brachten enige goede dagen bij die brave lieden door en de rust die wij genoten deed ons goed. Spijtig dat de Duitsers 's nachts veel van de hoeven, batterijen en wegen beschoten wat ons verliezen bezorgde. De vijand wierp ook gasobussen. Zij wisten toch dat er overal burgers waren. Vond hij dan genoeg bij het martelen van ons lijdend volk. (De Landwacht. De Kleine Patriot)

11 december 1918

De laatste dagen

Op 29 oktober vertrokken wij om 4 uur in de namiddag en namen stelling op een veld dicht bij Poesele. De soldaten logeerden in nabij gelegen hoeven. Er werd die nacht weinig geschoten. De volgende dag was het Duits geschut heviger.

De 31^{ste} om 5 uur 30 's morgens bombardeerde onze artillerie hevig. De aanval lukte niet. De telefonisten van onze groep raakten gekwetst en de paarden gedood. Het was Allerheiligen en in de vroegte hoorde men langsheen Deinze een hevig bombardement. Om 10 uur werd in een der hoeven de mis gelezen, die door talrijke soldaten werd bijgewoond.

Wij vernamen dat de Fransen voorgingen langs Petegem, wat veel genoeg bracht. 's Avonds vuurden de Duitser hun projectielen naar wegen en kruispunten. Na elf uur hoorde men geen schot meer. Den 2^{de} november vernam men dat de Duitsers weg waren en dat Gent waarschijnlijk ontzet was. Dat bracht grote vreugde, maar werd wel niet bevestigd.

De volgende dag kregen zij die familie hadden in Gent – aangezien we toch in rust waren – de toestemming om te proberen in de stad te geraken. Ik vertrok onmiddellijk met één van onze brancardiers. Wij vernamen dat Gent toch niet was ontzet. Dat werkte als een emmer koud water op ons hoofd en onze tred werd langzamer. Na nog een uur stappen namen wij het noenmaal in een kleine hoeve. Daar werd geklaagd over de baldadigheden van enige Duitsers. Een arme oude vrouw was gestampt en geslagen.

Wij gingen nu naar Baarle-dorp waar wij bij brave mensen konden rusten en overnachten. De oude vader vertelde over het doorstane leed. Heel wat

dorpelingen hadden te lijden gehad door de Duitsers en de vreugde was groot de zonen des lands eindelijk terug te hebben. De vrouw had met gespaard meel een koekebrood gebakken om de bevrijding te vieren. Wij moesten mee avondmalen en dat brood en de chocolade smaakten lekker. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

12 december 1918

Het beproefde Hansbeke



*De totaal vernielde woning van de familie Hooft
naast het kerkhof in Hansbeke.*

Deze gemeente is voorzeker een der hardst beproefde van het front van het Kanaal van Schipdonk. De Duitsers zijn hier op hun aftocht aangekomen rond 20 oktober. Zij begonnen met het doen springen van de toren, die in de richting van het oosten is neergestort. Een stuk van het kruis is neergevallen op het huis van M. Ollivier.

Daarna zijn de Duitsers verder getrokken en namen al de levensmiddelen mee. In het voedingscomiteit hebben zij al het vlees, vet, suiker en cacao gestolen. Het meel was van weinig waarde. Dat hebben ze laten liggen. Te Merendree hebben dezelfde Duitsers hetzelfde gedaan. Zij hebben er

onder andere de meubelen opgeladen van de villa van M. Van Vynckt, kandidaat notaris.

De kerk moet volledig heropgebouwd worden. De schatting der aangerichte schade wordt gedaan door M. Janssens uit Gent. Men is van plan een nieuwe kerk te bouwen die de vroegere in schoonheid zal overtreffen. De pastorie is niet veel beschadigd, maar elf huizen zijn volledig vernield. Het zijn de woningen van M. Vuylsteke, gemeentesecretaris, weduwe Hanssons, Kamiel Hooft, Sofie De Vreese, K. Fr. Standaert, weduwe De Muynck en een aanpalend huis, Adolf Saelens, Opsomer, August Geirnaert, gemeente-ontvanger, weduwe De Groote, Geirnaert, Janssens Barbier, Sofie De Schepper.

Het kasteel van graaf de Bousies is ongeschonden, maar in het park is veel schade aangericht door schrapnels. Het kasteel van de kinderen De Seille werd door de Duitsers geplunderd. Vele kostbare meubels en oude waardevolle boeken zijn vernield en verbrand. Het kasteel zal moeten afgebroken en herbouwd worden. De koperen voorwerpen, weliswaar verborgen, werden door de Duitsers ontdekt en meegevoerd.



Het vernielde station van Hansbeke. Enkele werkmannen staan klaar voor de eerste afbraakwerken.

Het stationsgebouw werd volledig vernield. Een deel van de wachtzaal van tweede klasse, waar men min of meer in het droge zit, doet dienst als bureau.

De beschieting heeft dertien dagen geduurd. De Duitsers schoten vanop Merendree, Drongen en Afsnee. Niet alleen het dorp maar ook de verschillende wijken werden geraakt. De wijk Reibroek heeft het meest geleden. Toen de beschietingen het ergst waren, zijn maar vier personen in het dorp gebleven. Deze verscholen zich bij het begin van de beschietingen in kelders.

Te lande waren nogal veel bewoners in hun huis gebleven, omdat ze dachten op die manier hun goederen te behouden. Verschillende hebben het met hun leven moet bekopen.

Tussen de beschietingen door deden ze verder met hun bezigheden, waagden zich buiten en werden soms door schrapnels verrast en gedood. De Duitsers hadden bij hun aftocht al de kruispunten van de wegen doen springen. Men vult nu de putten met het steengruis van de kerk.

In het station is men bezig met het herstellen van de helling voor het laden en lossen van de wagons. Eén lijn van de spoorweg is hersteld. Er rijdt een trein van Brugge tot aan Snepbrug en omgekeerd.

Meer gevoelig dan de stoffelijke schade is het afsterven van ongeveer een honderdtal personen. Toen de beschieting uitbarstte waren veel inwoners getroffen door de Spaanse griep en toch moesten ze vluchten. Ze konden zich niet verzorgen, vonden geen behoorlijk onderkomen en vooral geen warme slaappleats. Er zijn zieken met 40 graden koorts die op een dilte⁹ lagen. Het zijn vooral jonge mensen van 18 tot 25 jaren die bezweken zijn. In Aalter zijn er vijftig begraven. De overige in andere naburige gemeenten. (De Gentenaar. De Landwacht. De Kleine Patriot)

Stefaan De Groote
Bachte-Maria-Leerne

⁹ Hooizolder.

**IK WAS ELF IN 1940
VADERS HORLOGE, EEN HERINNERING AAN
DE MEIDAGEN 1940**



Huwelijksfoto van Angel Yde en Martha Depuydt.

De vrijdagmorgen vooraan in de kerk van Vinkt, links van de middengang de meisjes, rechts de jongens, vooraan pastoor Michiels, achter de meisjes zuster Columba.

Nog één bijeenkomst en dan is het plechtige communie. Eindelijk na twee jaar wekelijkse lering, dan de zeven weken, dagelijks mis en lering en de drie laatste dagen retraite ... 't was stil en rustig. Maar plots een hels lawaai, zware vliegtuigen donderden over de kerk. De pastoor liep naar buiten, kwam doodsbleek terug en zei iets tegen de zuster.

Allemaal naar huis, drie dagen binnen blijven, 't is oorlog. Maar zuster, ons plechtige communie? Zwijg van die plechtige communie en vertrek.

De mensen namen hun voorzorgen, schuilkelders werden gemaakt of versterkt. Onze buur stak een ketel in de grond met waardevolle voorwerpen. Op ons hof stond een kotje in beton. Stilletjes aan ondermijnde ons vader het hokje en liet het in de grond zinken. Met een trapje en een overwelfde inkom konden we binnen. In het midden had hij een zware eiken balk geplaatst (afbraak van Dhaenens molen). In een spleet nagelde hij een plankje, zette er een beeld van de H.Antonius op en eigenhandig een boeketje roze grasbloemetjes. Op het dak zette hij de houtmijt. Onze schuilkelder was gereed.

Op een dag deelde bakker Snauwaert een ovenbrood uit in de straat. 's Anderendaags ging ons vader tussen de kogelregen om iets eetbaars bij bakker Coene. Hij kreeg een doos rozijnen van de plunderende Ardeense Jagers. Met een hesp en een grote kan water waren we geïnstalleerd. Op een avond moesten we er met zijn allen in. Vader, moeder, mijn twee zussen, nog geen 14 jaar, ik 11, Ernest 9, Marcel 7 en Leon 15 maanden. Daarbij nog de burens met hun twee kinderen. Na een paar nachten zijn ze gevlucht, doodsbang van het oorlogsgeweld.

De volgende dag begon de beschieting in de vroege avond en moesten we halsoverkop de schuilkelder binnen, we hadden zelfs de tijd niet om de voordeur dicht te trekken. We zaten gevangen de hele avond en nacht. De beschietingen waren verschrikkelijk. De obussen en kogels vlogen rond, het lawaai en gedreun was niet uit de lucht. De houtmijt boven ons hoofd kraakte en de lichtflitsen en de kruitdamp kwamen binnen. Telkens na zo'n ravage dachten we dat ons huis plat lag maar 's morgens stond het er nog, alleen wat pannen van het dak. De dag voordien had moeder een brood

gebakken in de oven van de Leuvense stoof, maar het vuur was uit en we mochten de gedroogde deeg opeten.

Tegen de avond was het overal akelig stil, alle geburen waren gevlucht. Het was een zachte avond. Moeder, vader en ik stonden nog een luchtje te scheppen aan het trapje terwijl de anderen binnen waren. Plots een schot en geritsel in de pruimenboom. Ik zag nog een soldaat achter een haag. Naar binnen jij, zei moeder. Maar seffens viel nog een schot. Vader viel naar beneden. Ik ben geschoten zei hij, greep naar zijn rug en viel in bezwijming. Hij was beschoten de kant van zijn hart, maar moeder voelde geen bloed. Toen viel zijn zakhorloge in tientallen stukje uit zijn giletzakje. Maar met wat werd hier toch geschoten, riep moeder. Och, God, zijn horloge heeft zijn leven gered. De kogel is langs zijn arm verder gevlogen. Vader kreunde en ademde zwaar en viel weer in bezwijming. Zo ging het de hele nacht door, in het donker op moeders schoot, met zuchten en klagen. A.u.b. niet slapen, smeekte moeder. We hebben de hele nacht doorgebracht met wenen en bidden. Honderden weesgegroetjes hebben we naar de hemel gericht. Gelukkig was het buiten rustig. 's Morgens hebben we ons gewassen en proper kleren aangetrokken. Vader is op zijn bed gaan liggen, hij had veel pijn want een rib was gekraakt.

Maar plots stonden daar een groepje Duitsers, het schuim op de lippen. Vader werd van zijn bed gelicht, we moesten allen mee en werden langs onze graskant naar de straat geleid. Dan moesten we terug tot aan ons hek. Daar deden ze vader mee, de revolver in zijn rug naar een korenveld.

Daar stond ons moeder met haar 6 kinderen. We huilden en riepen om ons vader. Een hogere piet, die wilde weten of wij al zijn kinderen waren, riep naar de soldaten en schudde traag zijn hoofd? Ze kwamen enkele stappen terug en gingen door de haag en over de akker naar de grote baan waar nog mannen opgeleid werden. Zo werd hij meegenomen naar de weide van Oosterlinck.

Ondertussen zonder dat we iemand gehoord of gezien hadden stond het huis van onze burens in brand. Het duurde niet lang of het tweede huis, dicht bij het onze, brandde ook. Die kant stond een houten schuur palend aan ons huis. We hebben alle kuipen en vaten gevuld met water en voor en achter het schuurtje gezet wakend en biddend dat er toch geen vonkje oversloeg. Maar vader zag vanop de weide die brand. Doodsongerust heeft hij alle risico's genomen en zijn leven gewaagd en is gevlucht door tuinen en akkers

tot hij wenend ons allen in de armen viel. We waren weer gelukkig samen, gezond en wel.



Hetgeen overbleef van het zakhorloge van Angel Yde dat zijn leven redde.

Later, toen alles weer opgeklaard was en we weer de straat opkonden, was onze eerste uitstap allen tesamen te voet naar de H.Antoniuskapel in Kruiswege.

Ieder jaar, als in de lente de roze grasbloempjes bloeien in mijn tuin, denk ik nog aan die meidagen 1940.

Marcella Yde
Nevele

De auteur van dit verhaal, Marcella Yde werd te Vinkt geboren op 22 april 1929 in de Ketelstraat als derde kind van Angel en Martha Depuydt. Ze liep school tot haar 14 jaar in Vinkt bij de zusters Franciscanessen bij achtereenvolgens de zusters Benedicta, Christie, Juliana, juffrouw Marie Spanhove en zuster Colomba. Daarna ging ze naar de naaischool van Van Ballenberghe in Drongen waar ze bij een tante logeerde. Als ze 16 jaar is, werd ze zelfstandige naaister in de ouderlijke woning in Vinkt. Op 24 augustus 1957 huwt ze met Etienne Craeymeers uit Aarsele en ze vestigen zich in Vinkt op het dorp. In 1962 bouwden ze een nieuwe woning in de Lotenhullestraat. Toen haar man in 1981 schielijk overleed aan een hartaanval verkocht ze de woning en ging ze in Nevele wonen waar ze verder haar beroep is blijven uitoefenen tot aan haar oppensioenstelling. Haar huwelijk dat kinderloos bleef, het vroege overlijden van haar man en enkele zware operaties tekenden haar leven maar ze bleef niet bij de pakken zitten. Ze reisde en wandelde veel en onderhoudt nu nog altijd zelf haar woning en haar tuin.

HUISVESTING VAN DE PAROCHIEPRIESTERS VAN HANSBEKE

HUISVESTING VAN DE PASTOORS

Volgens een oorkonde van 7 maart 1145 schonk Symon, bisschop van het geünieerde bisdom Noyon-Doornik, *het altaar van Hansbeke* aan Goswijn, abt van de premonstratenzerabdij van Drongen.¹

Vervolgens schonk Geraldus, bisschop van Doornik, volgens een oorkonde van 1 mei 1160, *het altaar van Hansbeke met al zijn bijhorigheden* aan Johannes, abt te Drongen, zijn medebroeders en opvolgers.²

Dienvolgens werd de parochie van Hansbeke vanaf 1160 tot 1645 bediend door paters premonstratenzers van de Drongense abdij.³

- Jan De Moor, premonstratenzer, overleden in 1372
- Nicolaas Van Houtte (de Ligno), premonstratenzer, 1445
- Egidius Van Kerrebroeck, 1472
- Hendric De Stoppelaere, 1528, overleden op 24.06.1533
- Johannes Bergh (op den Berghe), 1533-1534
- Johannes Van De Vivere (de Vivario), 1534-1539
- Jan Boelins, vicaris, 1533-1539
- Petrus Van Den Berghe, 24.12.1539-1549
- Johannes Bergh (Berchman), premonstratenzer 10.07.1549-10.06.1552
- Thimotheus Van De Wouter (ab aqua), premonstratenzer, 17.06.1552-11.03.1573 (+), vermoord door de Watergeuzen
- Lieven Weyns, premonstratenzer, 14.06.1573
- Petrus Truwé (Truye), deservitor, 23.06.1585-08.08.1597 (+)
- Joos De Schrijver (Scribanus), deservitor, 1597
- Jacob Heyndricx, deservitor, 1597-1604

¹ A. Martens, *De Sint-Petrus- en Pauluskerk te Hansbeke (1793-1993). Bouw en Inrichting*, Uitgave van de heemkring Het Land van Nevele, 1993, p. 129, 130.

² Ibidem, p. 132, 133.

³ F. Michem, De pastoors van het Land van Nevele, in *Het Land van Nevele*, jg. IV, 1973, afl. 3, p. 138, 139.

F. Michem, De parochiegeestelijkheid in het Meetjesland tijdens het Oud Regiem, in *Appeltjes van het Meetjesland*, jaarboek nr. 32, 1981, p. 98-100.

A. Martens, *De Sint-Petrus- en Pauluskerk te Hansbeke...*, a.w., p. 134-141.

- Jan Pels, deservitor, 1604-1609
- David Meynaerts, premonstratenzer, 1609-1613
- Isaac Oerlemans (ab Oudewatere), premonstratenzer, 17.04.1613-07.02.1624
- Marc De Raes, deservitor, 11.07.1622-1624
- Francies Diericx, premonstratenzer, 25.05.1624-12.12.1645 (†)

De eerste tot pastoor van Hansbeke benoemde premonstratenzers verbleven aanvankelijk in de abdij van Drongen en kwamen (wellicht te voet) vandaar naar de parochie Hansbeke. Men mag evenwel aannemen dat de groeiende (parochie)gemeenschap binnen de kortste tijd haar parochieherder een woonst ter beschikking stelde.

In archivalia uit de 16^{de} eeuw vindt men enkele (indirecte) verwijzingen naar de pastorie van Hansbeke.

*De zoogenaamde godsdienstige Hervorming der XVIe eeuw vond al vroeg hare aanhangers te Hansbeke, en gaf er tot verscheidene beklaglijke tooneelen aanleiding. Den 11 Maart 1573 werd de pastoor (Thimotheus Van De Wouter) in zijn 'huis' door de Geuzen vermoord en de kerk geplunderd.*⁴

Ook de pastorie werd toen wellicht ernstig beschadigd of vernield. Ze bleef sedertdien alleszins lange tijd onbewoond. Volgens het Xe penningkohier van 1575 liet Lieven Weyns, parochieherder, het land binnen de *priesteragie* (pastoorhuis, pastorie) door Willem Bollick gebruiken.⁵

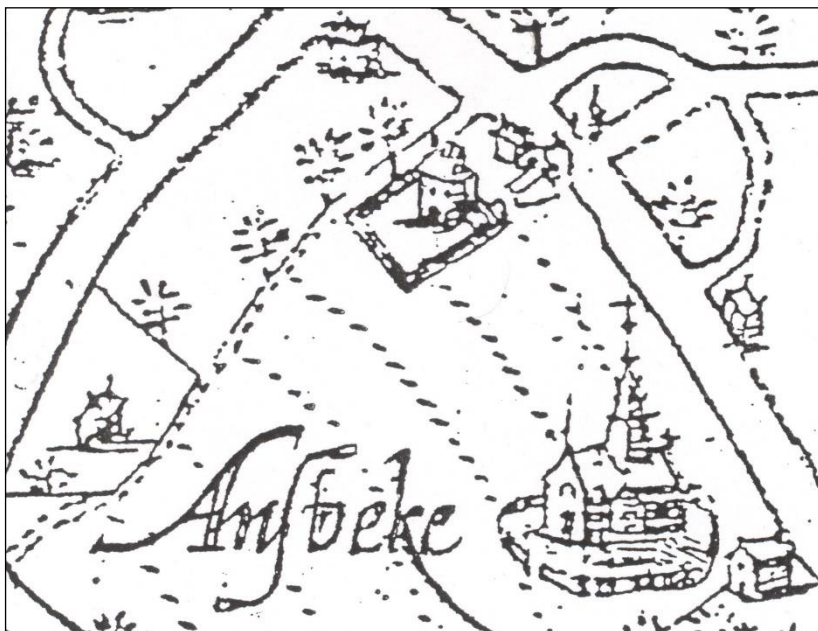
De parochie werd in die tijd trouwens bediend door een *deservitor* (waarnemend pastoor) die in een naburige parochie pastoor was en er woonde, hetzij achtereenvolgend door:

- Pieter Truwé (1585-1597), pastoor te Bellem en Zomergem
- Joos De Schrijver 1597
- Jacob Heyndricx (1597-1604), pastoor te Lovendegem
- Jan Pels (1604-1609), pastoor te Lovendegem

⁴ F. De Potter, J. Broeckaert, *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen*, Zesde deel, 1867, Hansbeke, p. 20, 21.

⁵ Rijksarchief Gent (RAG), fonds Oud Nevele, nr. 1182.

De onbewoonde pastorie van toen staat afgebeeld op de topografische kaart uit 1615 van de Gentse cartograaf Jacques Horenbault, gesitueerd ten zuiden van de kerk langs de westkant van *sheerenstraete*.⁶



*Uittreksel van de Horenbaultkaart (1615).
Sint-Pieterskerk van Hansbeke en aanpalende pastorie.*

Nog in 1623 antwoordde pastoor Isaac Oerlemans (1613-1624) op de *brevis informatio status ecclesiae parochialis* van de Gentse bisschop Antoon Triest dat er op de parochie geen *pastoreel huys* was waarin hij kon wonen.

Bisschop Triest, die de parochie op 22 april 1624 visiteerde, sprak er met de magistraat en de inwoners van Hansbeke over de onbewoonbaarheid van de pastorie. Ze beloofden hem de verlaten pastorie te herstellen.⁷

⁶ RAG, Kaarten en Plannen, nr. 97.

⁷ A. Martens, J. Van de Castele, Hansbeke in de visitatieverslagen van bisschop Antoon Triest, in *Het Land van Nevele*, jg. XIX, 1988, nr. 2, p. 132.



*Potloodtekening door J.B. Lavaut (1855).
Sint-Petrus- en Pauluskerk van Hansbeke en aanpalende pastorie.*

Nog in 1624 (toen Francies Diericx, als laatste premonstratenzer van de Drongense abdij, tot pastoor te Hansbeke aangesteld werd) bouwde Jacques Van der Maere, timmerman te Gent, een nieuw stenen huis *up de priesteraije* van Hansbeke, waarvan de bouwkosten door *het ghemeen corpus der prochie* gedragen werden.⁸

Bisschop Triest beschreef in zijn visitatieverslag van 12 mei 1627 de nieuwe pastorie als *zeer gerieflijk en goed uitgerust*. In 1637, 1642, 1644, 1649 en 1654 sprak hij telkens lovend over de staat van het *pastoreel huys* dat hij een *deftige woning* noemde.⁹

⁸ A. Martens, De pastorie van Hansbeke, in *Appeltjes van het Meetjesland*, jaarboek nr. 50, 1999, p. 255-279.

⁹ A. Martens, J. Van de Casteele, a.w., p. 132, 134-137.

Na 1645 werden door de Gentse bisschop seculiere priesters tot pastoors van Hansbeke benoemd. Ze woonden allen in de in 1624 gebouwde pastorie, die naderhand vergroot en gerenoveerd werd.

1646-1694 Petrus Swevers	1844-1887 Pieter Frans Bullens
1694-1696 Jacob Gheerts	1887-1913 Hippoliet De Herde
1696-1727 Herman Lamme	1913-1915 Alfons Maenhout
1727-1743 Jan Van den Bossche	1915-1924 Alfons Bruggeman
1743-1761 Jan Herman, deservitor	1924-1932 René Meulenijzer
1761-1805 Jan Van Baeten	1932-1955 Willem Van de Putte
1805-1822 Jacob Jozef Godefroy	1955-1966 Jules Seys
1822-1844 Albert Francies Charle	1966-1979 Maurits De Coninck



Prentkaart Hansbeke-De Pastori.

Uitgave van Kdrs De Muynck Hansbeke (1904).

Pastorie, toen bewoond door pastoor Hippoliet De Herde.

Pastoor Petrus Swevers (1646-1694), baccalaureus in de godgeleerdheid, werd op 5 december 1681 als deken van het decanaat Deinze benoemd. Hij bleef echter als pastoor-deken te Hansbeke wonen. Het ambt van deken was immers niet noodzakelijk verbonden aan de titelparochie van het decanaat. De pastorie van Hansbeke was toen ook de dekenij van Deinze.

Ook de pastoors Herman Lamme (1696-1727) en Jan Van Baeten (1761-1805) werden respectievelijk in 1711 en 1792, zoals hun voorganger Petrus Swevers, tot deken van het decanaat Deinze aangesteld. Ze verhuisden evenmin naar de titelparochie van het decanaat en bleven als pastoor-deken te Hansbeke wonen.

In 1978 werd door architect Jozef De Coninck uit Eeklo en het Technisch Studiebureau C. Maertens uit Adegem een aanbestedingsdossier opgesteld voor hoogdringende onderhouds- en herstellingswerken aan de pastorie, installatie van een centrale verwarming en vernieuwing van de elektrische leidingen.

Op 1 december 1979 ging pastoor Maurits De Coninck om gezondheidsredenen op rust. In afwachting van de herstelling van de pastorie, nam de nieuwe parochieherder Marcel De Cock zijn intrek in de vroegere kapelanijs (Hansbekedorp 23, noes tegenover het klooster, zie verder), toen bewoond door Anna en Madeleine De Cocker. Hij kreeg er de beschikking over een bureel, een ontvangkamer en een slaapkamer. Maar de voorziene herstellingswerken aan de pastorie geraakten op de lange baan. De pastorie bleef sedertdien onbewoond en verkrotte bij gebrek aan onderhoud.

Marcel De Cock (1979-1994) en zijn opvolger Adriaan De Poorter (1994-2000) waren de eerste en laatste parochieherders van Hansbeke die er in de vroegere kapelanijs woonden. Eind september 2000 werd Alfred Van den Abeele tot pastoor van Hansbeke, Merendree, Nevele en Vosselare aangesteld. Hij woont evenwel in de pastorie *Sint-Gerolfswal* te Merendree.

HUISVESTING VAN DE ONDERPASTOORS

Inwonende onderpastoors

Op 27 augustus 1681, enkele maanden vooraleer pastoor Petrus Swevers tot deken van het decanaat Deinze benoemd werd, zond de Gentse bisschop Albertus de Hornes (1681-1694) Francies Barresco als hulp priester naar Hansbeke. Het is duidelijk dat de kapelaan de pastoor-deken moest ontlasten van een deel van de parochiale zielszorg, zodat deze meer tijd kon besteden aan het decanale ambt.

Na Francies Barresco werd pastoor-deken Swevers geassisteerd door:

1682-1686 Francies Van De Moortele
1686-1689 Gillis Coppieters en
1689-1694 Jacob Gheerts

Voortaan behield Hansbeke twee parochiepriesters, een pastoor en een onderpastoor. De opeenvolgende onderpastoors waren¹⁰:

1698-1704 August Winnebroodt	1832-1833 Severinus De Vos
1704-1711 Ferdinand Colman	1833-1834 Carel Van Aelbrouck
1711-1716 Lieven Broeckaert	1834-1850 Jacob Genetello
1717-1721 Ludovic De Meyere	1850-1852 Felix Filleul
1721-1724 Jacob Bourdeaux	1852-1865 Carel Verhelst
1724-1743 Jan Herman	1865-1869 Jan-Baptiste Vindevogel
1742-1745 Andries Wauman	1869-1876 Désiré Massot
1745-1748 Florent Raes	1876-1887 Alfons Van Henden
1748 Jan Haeselwecker	1887-1889 Felix De Bruyne
1748 Francies Hebbelins	1889-1890 Lodewijk Pannekoek
1748-1749 Jacob Bonnevie	1890-1897 Alfred Thierens
1749-1753 Jan-Baptiste De Vincke	1897-1906 René Van Droogenbroeck
1753 Francies Hebbelins	1906-1913 Jozef Martens
1753-1764 Joseph Melis	1913-1919 Gaston Spitaels
1764-1776 Bernard Goethals	1919-1933 Alberic Delaere
1777-1795 Petrus Van Peteghem	1933-1942 Frans Dhooge
1795-1805 Bernard Van Peteghem	1942-1950 Cyriel Van Kerckhove
1805-1807 Bernard Sierens	1950-1954 Luciaan Lammens
1807-1810 Pieter Retsin	1954-1967 Alfred Janssens
1810-1815 Carel Versluys	1967-1972 Ghislain De Cock
1815-1823 Domien Tytgadt	1972-1976 Antoon Visser
1823-1832 Louis Deseille	1977-1982 Frans De Vlieger

De onderpastoors van Hansbeke verbleven tot medio 19^{de} eeuw in de pastorie (dekenij). Dit blijkt immers uit volgende gegevens:

- In de *lijst van de huyshoudens, emmers personen daerinne bevonden, binnen de prochie van Hansbeke*, opgemaakt bij de volkstelling van 1709¹¹,

¹⁰ A. Martens, *De Sint-Petrus- en Pauluskerk te Hansbeke...*, a.w. p. 143-151.

¹¹ R. Debbaut *Volkstelling te Hansbeke in 1709*, in *Mensen van Toen*, jg. 3, 1993, afl.

wordt vermeld:

de heeren pastoor (Herman Lamme) ende onderpastoor (Ferdinand Colman) met Jacquemyne hemlieden dienstmaerte, 3 personen.

- In het register van de volkstelling te Hansbeke in het jaar IV (1795-1796) van de Franse Republiek¹² wordt vermeld dat de pastorie toen bewoond werd door Jan Van Baeten pastoor-deken, Bernard Van Peteghem onderpastoor, Caroline Van Vynckt kosteres, Joos De Vlieger knecht en Marianne Anthierens meid.
- Volgens het bevolkingsregister van 1818¹³ woonden Jacques Godefroy *desservant* en Dominique Tjtgadt *vicair*, het zogenaamde 85^{ste} gezin, op het Dorp in de zogenaamde 56^{ste} woning.
- Pieter-Frans Bullens, benoemd op 9 juni 1844 tot pastoor van Hansbeke en er aangesteld op 2 juli, woonde volgens het bevolkingsregister van 1847¹⁴ in de pastorie (Dorp 94), samen met Marie-Louise Saegaert zijn moeder, Caroline De Meyer dienstmeid en Jacob Genetello onderpastoor.

Na de renovatie van de pastorie in 1847 waren de onderpastoors er niet meer inwonend, vermoedelijk omdat sedert de vorige eeuw, wegens het ontbreken van een gasthuis op de parochie, desgevallend in de pastorie gastvrijheid verleend werd *aen vremde eerlijcke en treffelijcke lieden, zoo geestelijcke als weereltlijcke van alle qualiteyt*.

De onderpastoors beschikten toen blijkbaar over een kamer in één of ander dorpshuis:

1850-1852 Felix Filleul, Dorp?

1852-1865 Carel Verhelst, Dorp 80

1865-1869 Jan-Baptiste Vindevogel, Dorp 89

1869-1876 Désiré Massot, Dorp 22

3, p. 60.

¹² RAG, Hollands Fonds, nr. 1501. Hartelijk dank aan Willy Quintyn die me deze gegevens mededeelde.

¹³ RAG, fds Hansbeke Modern, nr. 27.

¹⁴ RAG, fds Hansbeke Modern, nr. 84

De eerste kapelanie

Vanaf 1885 tot 1913 woonden de onderpastoors van Hansbeke in een burgerhuis (nu Merendreestraat 8), de eerste kapelanie¹⁵ van Hansbeke.

Onderpastoor Alfons Van Henden (°Berlare 20.04.1844) en zijn zuster Coleta (°Berlare 15.03.1846) kochten in 1885 het terrein en bouwden er in hetzelfde jaar het burgerhuis, dat ze samen met hun 82-jarige grootmoeder Anna-Francisca Veldeman (°Berlare 04.09.1803) op 24 december 1885 betrokken.

Dit burgerhuis (dat binnen korte tijd zal worden afgebroken bij de aanleg van een derde en vierde treinspoor) is een symmetrisch dubbelhuis van twee bouwlagen en drie traveeën onder zadeldak. Een hardstenen kordonband¹⁶ verfraait de voorgevel met drie beluikte bovenvensters, twee beluikte benedenvensters en een centrale toegangsdeur met bovenlicht en opstapje.¹⁷

Merkwaardig is de toen in het huis voorziene verwarmingsinstallatie, een systeem van luchtverwarming met een stookketel in de kelder, luchtkanalen en luchtroosters in enkele kamers.

¹⁵ *Kapelanie* betekent hier de woning van een kapelaan, een hulp priester, een onderpastoor die onder het gezag van een pastoor op een parochie werkzaam is.

¹⁶ Een *kordonband* is een uitspringende sierlijst in een (voor)gevel tussen twee verdiepingen.

¹⁷ Het aangebouwde trappenhuis en de hardstenen kordonband die men bemerkt aan het in 1876 gebouwde schoolhuis van de gemeentelijke jongensschool van Hansbeke, laat vermoeden dat de bouwkundige Modest De Noyette, ontwerper van het schoolhuis, ook het burgerhuis Merendreestraat 8 ontworpen heeft.



Eerste kapelanie van Hansbeke, Merendreestraat 8.

Die eerste kapelanie (Dorp 1, later Dorp 3) werd achtereenvolgend bewoond door de onderpastoors:

1885-1887 Alfons Van Henden
1887-1889 Felix De Bruyne
1889-1890 Lodewijk Pannekoek
1890-1897 Alfred Thierens

1897-1906 René Van Droogenbroeck
1906-1913 Jozef Martens
1913-1914 Gaston Spitaels (Dorp 3)



*Eerste kapelanie van Hansbeke, Merendreestraat 8)
toen bewoond door onderpastoor Jozef Martens (1906-1913).*

Op 15 november 1914 werd de oude kapelanie betrokken door het echtpaar Serafien Depré-Leonie Vanden Neste, tevoren olieslagers op de Leikant van Hansbeke¹⁸ die het huis in 1905 gekocht hadden.

¹⁸ A. Martens, De olieslagers en hun oliewindmolen op de Leikant van Hansbeke, in *Mensen van Toen*, jg XLIII, 2012, nr 1.

De tweede kapelanie

Wegens gebrek aan een kapelanie waren de opvolgers van onderpastoor Martens opnieuw genoodzaakt hun intrek te nemen in één of andere dorpswoning.

Onderpastoor Gaston Spitaels (1913-1919) huisde achtereenvolgens Dorp 49 (1914-1918) en Dorp 54 (1918-1919), onderpastoor Alberic Delaere (1919-1933) Dorp 64 (1919-?) en Dorp 90 (?-1924).

o o o

August-Contant Geirnaert, ongehuwde zoon van Eduard Geirnaert en Maria-Theresia Dierkens, geboren te Hansbeke op 6 mei 1943, was varkensslachter en woonde met zijn drie ongehuwde zusters Marie-Josephine, Marie-Clemence en Eugenie te Hansbeke in een nieuw gebouwd dubbelhuis (slagerswinkel) op de westkant van de Dorpsstraat (nu Hansbekedorp 23). Hij overleefde zijn drie zusters, overleed te Hansbeke op 5 september 1923.



Tweede kapelanie van Hansbeke, Hansbekedorp 23.

In zijn testament van 26 juni 1918 legateerde hij het oude winkelpand aan de kerkfabriek van Hansbeke op last van het *ten eeuwigden dage te doen dienen als woning voor den regelmatig door de geestelijke overheid van het bisdom Gent benoemden en in dienst zijnde heer onderpastoor*. Een koninklijk besluit van 26 maart 1924 machtigde de kerkfabriek het legaat te aanvaarden¹⁹. Nog in hetzelfde jaar betrok onderpastoor Alberic Delaere de nieuwe kapelanie van Hansbeke. Hij overleed te Gent op 30 september 1933 en werd op 4 oktober te Hansbeke begraven.

De tweede kapelanie werd vervolgens door de volgende onderpastoors bewoond:

1933-1942 Frans Dhooge	1954-1967 Alfred Janssens
1942-1950 Cyriel Van Kerckhove	1967-1972 Ghislain De Cock
1950-1954 Luciaan Lammens	1972-1976 Antoon Visser

Aangezien de kapelanie sedert 1976 bewoond was door de gezusters De Cocker kreeg Frans De Vlieger, de laatste onderpastoor van Hansbeke benoemd op 18 augustus 1977, huisvesting in het toen onbewoond schoolhuis van de oude gemeentelijke jongensschool.

Albert Martens²⁰
Gent

¹⁹ A. Martens, Legaten van August-Constant Geirnaert (1843-1923) aan het klooster en de kerkfabriek van Hansbeke, in *Vlakaf*, Tweede reeks, jg. 6, 2000, nr. 3, p. 18, 19, 22.

²⁰ Hartelijk dank aan Willy Quintyn voor zijn bereidwillige medewerking. A. Martens overleden op 11 januari 2013.

ACTIVITEITENVERSLAG 2016

We organiseerden:

Zondag 21 februari: 47^{ste} algemene ledenvergadering. Zaal De Cichorei, Nevele. Lezing door de heer Bart Veeckmans, *'Wie waren de 'Tantes' in de gelijknamige roman van Cyriel Buysse?'*. 89 aanwezigen. (Zie: Het Land van Nevele, jg. 2016, afl. 2, p. 97-98)

Zondag 13 maart: aperitiefgesprek. Erfgoedcentrum Het Land van Nevele, Hansbeke. *'Waar toe dient dit voorwerp?'*. 23 aanwezigen. (Zie: Het Land van Nevele, jg. 2016, afl. 2, p. 98-99)

Dinsdag 15 maart: historische wandeling door het centrum van Nevele. *'De gemeente door de jaren heen'*. Wandeling met Jan Luyssaert en André Bollaert en de kinderen de Nevelse basisschool Klavertje Vier. (Zie: Het Land van Nevele, jg. 2016, afl. 2, p. 100)

Zondag 24 april tot en met zondag 8 mei: Erfgoeddag 2016. Sint-Laurentiuskerk Poesele. *'Rituelen uit de tijd van het rijke Roomse leven in en rond de kerk van Poesele'*. 350 bezoekers. (Zie: Het Land van Nevele, jg. 2016, afl. 3, p. 65-66)

Zaterdag 30 april: natuurhistorische wandeling in de Kalevallei. *'De Kalevallei historisch gerateld'*. Een samenwerking tussen Natuurpunt De Ratel Nevele en onze heemkring o.l.v. Stephan Boulez en Jan Luyssaert. 51 wandelaars. (Zie: Het Land van Nevele, jg. 2016, afl. 3, p. 68-73)

Dinsdag 24 mei: C14 onderzoek donjon Nevele. Dankzij de medewerking van het gemeentebestuur van Nevele kon een nieuw C14 onderzoek worden uitgevoerd op de oudste delen van het gebouw. (Zie: Het Land van Nevele, jg. 2016, afl. 3, p. 73-74)

Zondag 15 en maandag 16 mei: Sinksententoonstelling. Zaal De Cichorei, Nevele. *'Duitse bezetting in Nevele 1914-1918: affiches en verordeningen'*. 450 bezoekers. In het Nevels gemeentearchief vonden we een uitgebreide collectie Duitse oorlogsaffiches uit de Eerste Wereldoorlog die vroeger aan onze gemeentehuizen hingen. Deze aanplakbrieven van de bezetter tonen

hoe onze mensen in de oorlog moesten (over)leven. Het gaat over uiteenlopende zaken als opeisingen, invoeren van het Duitse uur, nieuwe wetten, verbod van feestelijkheden enz. Ook over de uitvoering van deze verordeningen vonden we nog sporen terug in het gemeentearchief. In de voormiddag hadden we het genoegen om voor de camera van TV-zender AVS Stijn De Winter uit Nevele als ons 500^{ste} lid te huldigen.



Stijn De Winter ontvangt als 500^{ste} lid van de heemkring een geschenkpakket van voorzitter André Bollaert onder het toezicht van bestuurslid Luc Bauwens.

Zaterdag 2 juli: zomeravondwandeling. Het natuurgebied vlakbij het kasteel van Ooidonk. Een samenwerking tussen onze kring, Natuurpunt Deinze Zulte en KGKE Deinze o.l.v. de natuurgidsen van de Ratel en met gidsbeurten door Prof. em. Morgan De Dapper, Stefaan De Groote en André Bollaert. 170 deelnemers. (Zie: Het Land van Nevele, jg. 2016, afl., p. 74-76)

Zondag 10 juli: bedevaartvaantjes. Jaarlijkse uitdeling van bedevaartvaantjes van de Heilige Donatus in de Sint-Laurentiuskerk van Poesele. 48 aanwezigen. (Zie: Het Land van Nevele, jg. 2016, afl. 3, 76-77)

Zaterdag 19 september: bezoek aan het Meetjesland. De jaarlijkse studiereis van onze bestuursploeg ging dit jaar naar het noorden van onze provincie. In de voormiddag werden we verwelkomd door Noël Ryheul in zijn Camera Obscura in Maldegem waar hij zijn unieke verzameling van film- en fotografieartefacten tentoon stelt. Na ons middagmaal in een restaurant in de Lembeekse bossen werden we opgewacht door conservator Marcus Dauwe aan de ingang van het Baerdelaremuseum (Lembeke). Met veel humor en relativeringszin leidde Marcus ons door de duizenden voorwerpen die het museum telt en wist hij iedereen te boeien met zijn sappige verhalen. De leerzame dag werd afgesloten met een biertje op het gezellige terras van het museumcafé.



Noël Ryheul dompelde ons onder in de wondere wereld van de beginperiode van de fotografie.



Marcus Dauwe grijpt naar het 'allemand' ...

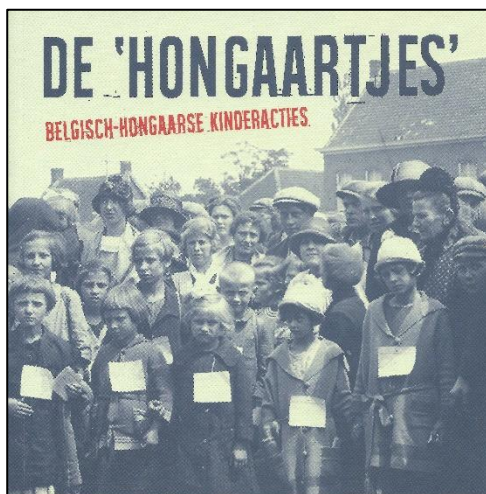
Dinsdag 27 september: wandeling. *Herinneringswandeling Eerste Wereldoorlog* voor de kinderen van de Nevelse scholen. Meer dan honderdtwintig Nevelse schoolkinderen en hun leraars stapten door het frontgebied van de Eerste Wereldoorlog in Landegem. Het was de zesde keer dat onze heemkring deze herinneringswandeling inrichtte. De kinderen en hun begeleiders werden aan de parking voor de sporthal onthaald door Trees Coppieters en geleid door Jan Luyssaert, Alex Dhondt, Patrick Tuytschaever en Hugo Schaeck langs de vroegere frontlinie van oktober 1914 en van oktober en november 1918. Langs het parcours waren stoepborden

opgesteld met foto's en informatie over de gebeurtenissen langs het Schipdonkkanaal zo'n eeuw geleden. Aan het erepark op het kerkhof van Landegem werd de wandeling ontbonden. De kinderen kregen als aandenken een poppy en de brochure "1914-1918 Nevele onder vuur" gratis aangeboden door de heemkring.

Zondag 11 december: aperitiefgesprek. Erfgoedcentrum Het Land van Nevele, Hansbeke. *'Waartoe dient dit voorwerp? Deel II'* was met 27 aanwezigen opnieuw een succes. Niet minder dan 54 voorwerpen waarvan de bezitter het gebruik niet kende werden herkend en beschreven door de aanwezige experts. De meeste voorwerpen werden net als de vorige keer herkend door Marcus Dauwe, de conservator van het Bardelaeremuseum in Lembeke. Voor sommige voorwerpen moesten we toch het antwoord schuldig blijven. Echter niet getreurd hiervoor want bij de aanwezigen klonk luid de vraag naar een derde sessie. (wordt vervolgd)

We verleenden onze medewerking aan:

Maart-mei: Tentoonstelling 'De Hongaartjes – Belgisch-Hongaarse kinderacties (1923-1927 en 1946-1948)' in KADOC-Leuven. We coördineerden de medewerking uit onze streek aan deze tentoonstelling vanuit Erfgoedcentrum Het Land van Nevele met foto's en documenten van onze leden Carlos De Paepe, Walter De Smet, Roland Dhondt en ons eigen archief.



Op de kaft van de brochure van de tentoonstelling 'De Hongaartjes' staat een foto van de aankomst van de Hongaarse kinderen in Nevele op 3 juni 1925. Het kleine blonde meisje midden op de eerste rij is de toen zesjarige Margit PÁLINKÁS uit Eger. Ze verbleef op de boerderij van Karel De Paepe in de Oude Kerkstraat in Poesele (nu Hof ter Motte).

Zondag 3 april: Lezingen in het Meetjesland. Parochiaal Centrum Nevele. De *Ontstaansgeschiedenis van de stede en vrijhede van Nevele en van zijn donjon*. Lezing door Jan Luyssaert, 59 aanwezigen. (Zie: Het Land van Nevele, jg. 2016, afl. 2, p. 65)

Dinsdag 26 april: Publicatieproject over de graven van Egmont en Horn. Onze erevoorzitter Jan Luyssaert en onze voorzitter André Bollaert vertegenwoordigden het Land van Nevele in het Europees parlement en het Brussels stadhuis tijdens de opstartvergadering van dit initiatief als voorbereiding van de 450^{ste} verjaardag van de onthoofding van de graven Egmont en Horn op de Brusselse Grote Markt op 5 juni 1568. (Zie: Het Land van Nevele, jg. 2016, afl. 2, p. 67)

Juli-augustus: Erfgoedborden. Tijdens de voorbije zomermaanden werden de bestaande erfgoedborden in Nevele herbestickerd. Dit gebeurde in samenwerking met heem- en erfgoedkringen uit het Meetjesland. In Nevele gebeurde dit in samenwerking met onze kring. (Zie: Het Land van Nevele, jg. 2016, afl. 2, p. 77-78)

Zondag 11 september: Open Monumentendag. *Poesele in de kijker* met geleid bezoek aan de kerk, de oudste pastorie en het vroegere gemeentehuis. Van de 750 bezoekers bezochten er zo'n 600 erfgoedliefhebbers de kerk en waagden er zich 275, waaronder een vijftigtal kinderen, langs de 55 treden van de draaitrap naar de zolder en het dakgebinte van de kerk waar ze door Philippe en Wim van Monumentenwacht Oost-Vlaanderen werden opgewacht. Op de infostand van Monumentenwacht in het portaal van de kerk kon iedereen terecht voor info over de werking van hun organisatie. In de kerk ontvingen Christiane en Vera de bezoekers en verdeelden er de brochures en de deelnameformulieren van de kinderzoektocht in en rond de kerk. Met meer dan zestig deelnemers was de kinderzoektocht van dit jaar de meest geslaagde van de voorbije jaren.

Ook de oude pastorie uit 1757 in de Beentjesstraat (Trees Coppieters) en het laatste gemeentehuis van Poesele (Simon & Iris Dhoore-Kok) langs de Bredeweg kregen meer dan 300 bezoekers over de vloer.



Dirk Mannekens achter het klavier van het geklasseerde Louis Lovaertorgel.



Monumentenwachter Philippe Decavel geeft uitleg op de zolder van de gerestaureerde Poeselse Sint-Laurentiuskerk.



Onze OMD-fotograaf Henk Wauters.

In de aanloop naar OMD stelde André Bollaert een beknopte historische erfgoedgids van Poesele samen die eind augustus aan alle gezinnen van Nevele werd bedeeled. Er werd opnieuw een geïllustreerde brochure uitgegeven samengesteld door André Bollaert en Hugo Schaeck met een fietsroute door de deelgemeenten Poesele en Nevele. Naast Hugo en André werkten ook de bestuursleden Patrick Tuytschaever en Jan Luyssaert mee aan deze Open Monumentendag. Zij konden rekenen op de medewerking van onze leden Chris Fermon, Julie De Langhe en Roland Luttens en organist Dirk Mannekens.

Zondag 9 oktober: Bogaardendag. Gemeentelijke boomgaard in de Dopershoek in Merendree. Onze bestuursleden Jan Luyssaert en André Bollaert hielden er een korte lezing respectievelijk over 'De Dopershoek' en 'De vroegste fruitteelt in groot Nevele'.

Donderdag 20 oktober: Zuiddag. Op 20 oktober kwam Lisa Snoeck uit Landegem enthousiast aangefietst aan ons Erfgoedcentrum. Ze hielp er in de voormiddag Hugo Schaeck bij het catalogeren van onze collectie landkaarten zodat de inhoud van onze verzameling binnenkort raadpleegbaar is op onze website. In de namiddag stond er *'Verkennen van het erfgoed in zijn omgeving te Nevele'* met de camera op het programma. De regen speelde hier spelbreker en het werd een autotocht langs oude gebouwen en monumenten van Landegem, Merendree en Hansbeke met André Stevens als gids. De foto's kwamen in ons archief terecht en zullen te gepasten tijde aangewend worden. Bij de Zuiddag voeren jonge studenten een dagtaak uit voor een gemeente, bedrijf of vereniging. Daarvoor wordt 50 € gestort aan de organisatoren. Die gebruiken het geld om een Derde Wereldproject te steunen.

Dinsdag 1 november: Reveil. Gemeentelijke begraafplaats Hansbeke. Samen met Vlakaf Hansbeke werkten we mee aan de voorbereiding van dit evenement dat in 2016 voor het eerst door de gemeente Nevele werd georganiseerd.

Zaterdag 5 november: uitdeling Poesels oorlogskrantje. Elk jaar, op de zaterdag vóór 11 november bezoekt een delegatie van het gemeentebestuur samen met de nationale strijdersbonden de monumenten van de gesneuvelde van beide oorlogen in de Nevelse deelgemeenten. Bij het bezoek aan Poesele werd een oorlogskrantje aan de aanwezigen uitgedeeld. Onze leden kregen het krantje toegestuurd samen met het laatste tijdschrift van 2016.

Woensdag 11 november: Herdenking wapenstilstand in Vosselare. Dit jaar stond de herdenking in het teken van de opgeëiste burgers en de weggevoerden. Een organisatie van het Gemeentelijk Comité Groote Oorlog 2014-2018 met medewerking van onze bestuursleden Alex Dhondt, Jan Luyssaert, André Stevens, Patrick Tuytschaever en André Bollaert. De Leuvense auteur Johanna Spaey was er een sterk gewaardeerde gastspreker aan het oorlogsmonument en in de kerk. Bij het buitengaan van de kerk kregen alle aanwezigen een postkaart aangeboden met een afbeelding van de vernielde kerk van Vosselare in 1918 en een passende tekst, *'Vermorzeld door de tijd'* van Johanna Spaey over haar overgrootvader uit Vosselare.



Vermorzeld door de tijd

Al heel zijn leven timmert hij karren in elkaar. Alfons Schelpe is een sterke man. Hij houdt van een borrel, ziet de vrouwen graag voorbijlopen. Als ze hem niet thuis vinden, dan weet iedereen dat hij in het café zit. Een goede verteller, zoals de meesten in zijn familie. En hij is van niemand bang, ook niet van zo'n pinhelm. Maar steeds vaker kijkt hij naar zijn handen die niet meer doen wat ze gewend zijn. Planken tegen elkaar slaan, dat moeten ze, en daartussen bergen ze mensen op. Hij kent hun gezichten, wat ze op het laatst nog fluisterden: wordt het ooit weer gewoon? Van zijn zoon aan het front hoort hij niets. Zijn dochter Anna is in Ruislede, al heel de oorlog is ze aan 'een schrik van de Duitsers' aan het sterven. Of is ze toch ziek van dat gas dat zo lekker rook en dat ze iets te gretig opsnoof? Hij weet het niet, telt de jaarringen die hem dubbel zo oud maken. Altijd flink, en toch gebarsten. Zelfs zonder zijn woeste snor ziet mijn overgrootvader eruit alsof hij het onheil met één hand wil stoppen. En dat doet hij wanneer hij op 1 november 1918 als eerste uit de kelder van de burens komt. Al 10 dagen zitten ze daar te wachten op het einde van de beschietingen rond het Schipdonkkanaal. "Laat mij maar", zegt hij. "Ik ga kijken of het veilig is." Daar staat hij op de drempel, hij werpt een blik links en rechts. Geen soldaat te zien. Hij voelt niets als de obus hem raakt. Vliegt omhoog, spat weer neer. Een verdwaalde Franse obus, en hij 'vermorzeld'. Zo staat het op de papieren. Dat Anna een week later aan haar schrik sterft, zal hij nooit weten. Ook niet dat zijn soldatenzoon levend thuis komt. In die laatste dagen van de oorlog sterven in deze streek nog vele burgers. Sommigen worden een naam op een monument zoals Alfons, maar allemaal vallen ze tussen de plooiën van een te groot verhaal.

Johanna Spaey
2016

Vosselare, 11 november

Herinneringskaart met tekst van Johanna Spaey.

Naar jaarlijkse gewoonte werden daarna de benen onder de tafel geschoven in het restaurant De Lork in Landegem voor de feestmaaltijd van de NSB-bonden. Ongeveer 150 personen namen aan een of meerder activiteiten tijdens de dag deel.

“Erfgoedcentrum Het Land van Nevele”, onze bibliotheek, archief en documentatiecentrum in Hansbeke was, met uitzondering van de maand juli, elke dinsdagavond open van 20 tot 22 u. en was elke eerste zondag van de maand open van 10 tot 12 u. Na afspraak kregen we ook studenten en vorsers op bezoek die konden rekenen op begeleiding bij het opzoeken van materiaal voor hun scriptie of studie. We noteerden er in totaal 487 geregistreerde bezoeken (526 in 2015) voor het raadplegen of ontlenen van boeken, de werking van onze kring, vragen om inlichtingen of het bijwonen van een vergadering of activiteit.

We gaven een gefundeerd advies voor diverse nieuwe straatnamen in Nevele en werkten actief mee, samen met VLAKAF en de GRCN met de gemeentelijke GIS-verantwoordelijke aan de nieuwe dossiers voor de straatnaamgeving van de trage wegen in Nevele.

Samen met Oud Hansbeke hielpen we mee aan het verzamelen van historische informatie voor het nieuwe beheersplan Hansbeke.

Ons erfgoedcentrum ontving in 2016 diverse schenkingen onder meer van Emiel Cocquyt, Luk De Gheest, Stefaan De Groote, Patrick Depraet, Elsa Devreese, Rosa Everaert, Hermes Hautekeete, Koen Mortier, Patrick Saelens, Hugo Schaeck, Arnold Strobbe, Emmanuel Van Daele, Alex Van Maldeghem en Gino Verkest.

We verstuurden elf nieuwsbrieven waarin, naast onze eigen werking, ook de activiteiten werden aangekondigd georganiseerd door andere erfgoed- en culturele verenigingen. Deze nieuwsbrief wordt nu aan 650 mailadressen verstuurd.

Onze website, actief sinds 23 september 2000, werd maandelijks bezocht door minimum 481 (juli) en maximum 873 (februari) bezoekers. Zo noteerden we in 2016 in totaal 10.224 bezoeken van 8.305 gebruikers die 30.468 pagina's op onze website aanklikten voor info of onderzoek. Ongeveer 2/3 van de bezoekers van onze website zijn regelmatige bezoekers, 1/3 is totaal nieuw.

Ons bestuurslid Lieven De Ruyck zorgde voor het scannen van onze tijdschriften van 1996 tot en met 2000 zodat op dit moment alle tijdschriften van 1970 tot en met 2000 digitaal consulteerbaar zijn op onze website. In november 2016 sloten we ons aan bij het scanprogramma van de provincie Oost-Vlaanderen dat alle heemkundige tijdschriften van de provincie digitaliseert en aan de kring aanbiedt.

Onze Facebookpagina, actief sinds eind 2013 zag zijn likersaantal op 31 december 2016 opklimmen tot 1830 (1.363 eind 2015) volgers. De erfgoedcel k.ERF (Noorderkempen) maakte een digitale publicatie over het gebruik van sociale media voor erfgoedverenigingen en wijkwerkingen. Het is wel leuk te zien dat ze onze FB-pagina als voorbeeld hier gebruikten.

Ons bestuur vergaderde vijf maal en nam deel aan alle vergaderingen Erfgoedoverleg Meetjesland. We beantwoordden vele tientallen vragen over archeologie, oorlogsgebeurtenissen, emigratie, toerisme, toponiemen, oude gebruiken, familiekunde, de Nevelse schrijvers enz. in de vroegere dorpen van ons werkgebied en bezorgden cultuurhistorische informatie aan diverse socio-culturele verenigingen en cultuurbeleidscoördinatoren en gaven advies inzake roerend- en onroerend erfgoed.

Ons tijdschrift Het Land van Nevele verscheen vier maal, goed voor 465 blz. lokale geschiedenis. Op 31 december 2016 telden we 545 abonnees (ons hoogste ledenaantal ooit) tegenover 481 in 2015.

(A.B.)

Herkomst afbeeldingen

Archief Koninklijk Paleis Brussel: kaft, 6-8, 13-15.
Archief familie graaf t'Kint de Roodenbeke: 9-10, 12.
André Bollaert: 11, 59, 76, 88, 105-106
Stephan Buyle: 57.
Cyriel Buysse Genootschap: 52.
Alex Dhondt: 22, 30.
Erfgoedcentrum Het Land van Nevele: 56, 71-73, 112.
Gemeentearchief Nevele: 25, 29.
Paul Huys: 62.
Kadoc Leuven: 107.
Verzameling Carlos Lips: 38, 70, 75, 77-83.
Oud Hansbeke: 74.
Luc Rutsaert: 68.
Hugo Schaeck: 20.
André Stevens: 104.
Willy Quintyn: 91-94, 99-101.
Alex Van Maldeghe: 28, 43,
Alfons Van Wanzeele: 64.
Albertine Verhetsel: 32-33.
Henk Wauters: 109-110.
Marcella Yde: 85.
*Weemaes & Klerckx, Van De IJzer Tot Brussel: het bevrijdingsoffensief van
het Belgisch leger, 28 September 1918. Marcinelle 1972: 26-27.*